

د خالق او مخلوق

ترمنځ د واسطې پيژندل

د «الواسطة بين الحق والخلق»

پيشتو ترجمه

Kingdom of Saudi Arabia
**The Cooperative Office For Call And Guidance
To Communities at Um Al-Hammam**
Under the Supervision of the ministry of Islamic Affairs
Endowment Guidance & Propagation
Tel. 4826466 / 4884496 Fax 4827489 - P.O. Box 31021 Riyadh 11497

Ketabton.com

الواسطة بين الخالق والمخلوق

تأليف

شيخ الإسلام ابن تيمية «رحمه الله»

(بلغه البشتو)

المملكة العربية السعودية

المكتب التعاوني للدعوة والإرشاد وتوعية الجاليات بأم الحمام

تحت إشراف وزارة الشؤون الإسلامية والأوقاف والدعوة والإرشاد

ت: ٤٨٢٦٤٦٦ / ٤٨٨٤٤٩٦ فاكس ٤٨٢٧٤٨٩ - ص ب ٣١٠٢١ الرياض ٤٩٧

قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَسَلَامٌ عَلَىٰ عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَىٰ ۚ اللَّهُ خَيْرُ مَا يُشْرِكُونَ
«سورة النمل: ٥٩»

دخالق او مخلوق

ترمنځ د واسطی پیژندل

د «الواسطة بين الحق والخلق»

پښتو ترجمه

مؤلف: شیخ الإسلام ابن تیمیة «رحمه الله»

«٦٦١ - ٧٢٨ هـ ق»

ژباړن: قاضي محمد شعیب «صافی»

(ح) المكتب التعاوني للدعوة والإرشاد بحائل ، ١٤١٨ هـ

فهرسة مكتبة الملك فهد الوطنية أثناء النشر
ابن باز ، عبد العزيز بن عبد الله
الواسطة بين الخالق والمخلوق .. حائل .

٩٦ ص ؛ ١٢ × ١٧ سم

ردمك : ٢ - ٤ - ٩١٨٧ - ٩٩٦٠

(النص بلغة البشتو)

١ - العقيدة الإسلامية ٢ - الايمان (الاسلام) أ - العنوان

١٨ / ١٨٦٥

ديوي ٢٤٠

رقم الايداع ١٨ / ١٨٦٥

ردمك : ٢ - ٤ - ٩١٨٧ - ٩٩٦٠

د کتاب نوم : دخالق او مخلوق ترمنځ د واسطې پيژندل

مؤلف : شيخ الاسلام احمد بن عبد الحليم بن

عبد السلام ابن تيميه ر ٦٢١ - ٧٢٨ هـ ق

ژباړن : قاضي محمد شعيب (صافي)

ناشر : مكتبة الامام محمد بن اسماعيل البخاري

جهاښكړ آباد س ٢ شيخ وله پشاور پاكستان -

د چاپ نيټه : ١٤١٥ هـ ق / جمادى الثاني -

د چاپ شمير (١٠٠٠) ټوكه

فهرست

- د موضوع سرلیک (عنوان) مخ
- د ژباړن سریزه الف
- د مصنف لنډه پېژندنه ج
- د څېړونکي سریزه ا
- د الله (ج) او بنډکانو ترمنځ د واسطې معنی ۱۸
- چاچي قرآن ولوستلو او عمل يې درباندي وکړي ۲۰
- رسولان د الله او بنډکانو ترمنځ د احکامو لپاره څرګندې واسطې ۲۴
- غیر مشروع واسطه ۲۹
- فرښتو او انبياء سره د تکليف لري کولو واک نشته ۳۱
- په الوهيت سره د فرښتو او انبيا ونيول کفر دی ۳۳
- علماء د رسول الله ﷺ او امت ترمنځ يې يواځې د اسلام ۳۵
- د خلقو او پاچايانو ترمنځ د واسطې په درې ډوله دی ۳۹
- شفاعت د الله پاک د اذن پورې اړه لري ۴۳
- د امان په حق کينې اعلیٰ طرفه دعا غوښتل او دغه راز بالعکس ۵۳
- دواپه مشروع طريقی دی .
- دعا داعی او مدعو له دواپه وته ګټه رسوی ۵۶
- په الله باندې توکل او يواځې د الله تعالې وېره او اميد ساتل د
- توحيد څخه عبارت دی . ۶۶
- هغه استياچي الله پيدا کړي دی انکار نوی نشي کيدای - ۷۵

الف

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

د ژباړن سریزه

نحمده و نصلي على رسوله الكريم، اما بعد
 دا ښکاره او يقيني خبره ده چې د انسان
 د خلقت او پيدايښت څخه اصلي مقصد هم د دې
 چې دى به د الله تعالى عبادت او بندگي کوي، او
 د سورة ذاريات دغه مبارک آيت (وَمَا خَلَقْتُ
 الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ، د دې مدعى د ثبوت
 يو څرگند دليل دى، ځکه په دغه مبارک آيت
 کښى الله تعالى فرمايلى دي: او نه دى پيدا کړى ما
 پيريان او انسانان مگر د دې پاره چې پيدا کړى
 دي چې هماغه عبادت وکړي. (او انسان هله د کمال
 مرتبې ته رسېږي چې د الله تعالى په عبادت او
 بندگي کښى د الله پاک د حکمونو مطابق په سبي او
 حقيق معنى سره عبد جوړ شي.

همدارنگه په دې کښى هم شک نشته چې
 انسان يو معزز او مکرم مخلوق دى، اولکه چې
 الله پاک فرمايى: (وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ وَجَعَلْنَا
 هُمْ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ... الايه (۱۱)

ب

په هڅه کېږي د نورو مخلوقاتو په نسبت سره په جسمي او معنوي لحاظ د لوړو صفتونو لرونکی او د زیاتو ځانګړتیاؤ څښتن دی، چې په دغو ټولو ځانګړتیاوو او صفتونو کې یې بیا عقل د پام وړ امتیازي صفت دی چې الله (ج) په ده باندې د هغې پیرزونه کړي ده -

اما بیا هم انسان د عقل او نورو خصوصیاتو په لرلو سره نشي کولای چې د الله پاک د بندګۍ او عبادت اقتسام و او همدارنګه د عبادت کولو کیفیت او طریقه و پېژني او بیا په هماغه طریقه باندې د خپل خالق په وړاندې په عبادت کولو باندې مشغول شي، او عبادت یې د الله تعالی د رضا حاصلولو سبب وګرځي، او بالاخره بیا هغو - جنتونو ته د ننوتلو جوګه شي د کومو وعده چې الله پاک د نیکانو او مطیعو بندګانو سره کړې ده - پس د همدغه ضرورت له مخې الله پاک انبیاء علیهم السلام را ولېږي، ترڅو د وحی په رڼا کېني انسانانو ته لار ښونه وکړي او همدوی په دنیا کېني د هدايت حاصلولو په برخه کېني د یواځنی

= او یقیناً عزت وړ کېږي دئ مونږ
 اولاد د آدم ته او سواره کړي دي مونږ دوی لره په وچه
 او دس بیا کېني -

ج

مرجع په نومه سوره وپیژندل شی.

د اسلامي امت سترو لارښود محمد رسول الله صلی
الله علیه وسلم په ټولوا نبیاؤ کښې اخرنی او غوره
پیغمبر دی او کوم کتاب چې په پام کې نازل شوی دی
هغه د ټولو اسماني کتابونو په نسبت جامع او اکمل
دی، او شریعت یې کامل او مکمل دی.

پس په دغه کامل او مکمل شریعت کښې خلکو ته
د دې موقع نه ده ورکړل شوې چې دوی په شرعي
امور وکښې د شرعي اصل څخه پرته، د عقل او فاسد
قیاس څخه کار واخلي. ولې متاسفانه بیا هم یو زیات
شمیر خلک د وسیلې متعلق په دې عقیده دي
چې الله پاک ته د ذواتو فاضله و واسطه کول
یو ضروري او لازمي امر دی! دوی په دې برخه
کښې د خپل ناقص عقل او فاسد قیاس څخه کار
آخلي او وایی:

دلته په دنیا کښې د حکومتونو تعامل او طرز
العمل داسی دی چې کله والیانو، وزیرانو او نورو
دولتي مشرانو ته غوښتنې کونه یعنی عرائض د
واسطو د سفارش نه پرته د عارضینو له خوا نیغ په
نیغه وړاندې شي، نو بیا کله داسی وي چې هغه
هیڅ د مسؤل مقام د پام لاندې راځي نه، او کله

داسې دې چې د عارض په کټه په کښې کوم مثبت او اغېزمن اجراءات صورت نه نیسي دغه راز دوی وايي: کله چې څوک واسطه ونه لرې نو صدر اعظم، رئيس جمهور او پاچاه يې په يواځې ځان ورتلل که ناشونی نه وي نو د زياتو مشکلاتو څخه خالي هم نه وي.

همدارنگه د دې وايي: کله چې يوسړې صدر اعظم، رئيس جمهور او يا پاچاه ته د واليانو او يا وزيرانو په واسطه سره خپله عريضه او غوښتنليك ور وړاندې کړي نو ذکر شوې دولتي مسئولين بيا د خپلو واليانو او وزيرانو په خاطر سره د دغه سړي عريضې او غوښتنليك ته نسبت زيات اهميت ورکوي.

دوی د خپلو دغو خود ساخته فمقده مسوې تعقيب وايي: عوام الناس يعنې عادي خلق په دې خاطر چې گناه کاران دي نو د حاجتو نو د پوره کولو او د خپلو ستونزو او مشکلاتو د رفع کولو په برخه کې ډله په کار دې چې ذوات فاضله، يعنې اوليايي کرام، نيکان بندهگان واسطه کاندې چې د الله پاک دربار ته يې غوښتنې وړاندې کړي.

دوی بيا د همدغه اټکل او مزخرف اعتقاد پر بنيا د

د اوليايي گراما ونيکا نو بند کا نو قبرو نو او مزارونو
ته ور ددومي او دغير مشروع ا عمالو او اقوالو
مرتکب کړئ -

دالواسطة بين الحق والخلق، په نوم رساله
چي پښتو ژباړه (ترجمه) يي ستاسي په وړاندې قراړ،
لوي، داسلامي دعوت د يو مخکښ، مبارز او مجاهد
شخصيت شيخ الاسلام ابن تيميه رحمه الله لخوا
ددغه ډول واسطې نيولو د هرنک والي يعنې
مشروعيت او عدم مشروعيت په برخه کښي
دقرآن کریم او نبوي احاديثو په رڼا کښي په ډيره
مدلله توگه سره ليکل شوې ده، او ددغه مسئلې
دوضاحت او روښانه کولو په لړ کښي يوه ډيره
قيمتي او ارزښت ناکه رساله ده، او لکه چي مجود
مهمد وايي: ددې ورده چي په طلاؤ سره وليکلي
شي او په اسلامي ټولنه کښي د عمل او عقيدې د
اصلاح په باب داستفادې وړ وگرځي، که لوستونکي
د مطالعې په مهال خپله کينه او تعصب شاته وغورځوي
نوحتمابه ورته دا خبره مبالغه نه بلکښي حق او
حقيقت ثابت او معلوم شي -

گرانو لوستونکو! مخکښي لدی چي د نوموړي
رسالي په ژباړه باندې پيل کوم لاس مه کېږم چي لومړي

س

دسته دکتا مؤلف شیخ الاسلام ابن تیمیہ رح په لنډه د ولسه
 د وروپېژنم ادبیا مود یو څه وخت پیاړه د خپرونکي
 په سريزه (مقدمه) کښي چي په خپل ذات کښي يوه ارزښتنا
 او ګټوره ليکنه ده مشغول و ساتم، اودا په دې خاطر چي په
 آيندکي په مينه او رغبت سره خپلي مطالعي ته د کتاب
 تر پای پوري ادامه ورکړي .

په پای کښي ستاسو توجو دې ټکي ته اړه چي د
 خپرونکي سريزه له دې امله چي اوږده وه نو جلا شمه
 د رته وړانه کړل شوه او د شيخ دخپلي ليکني سره يي تسلسل
 په نظر کښي ونيول شو چي په دې ترتيب سره تر (۱۷) مخه پوري
 سريزه ده او بيا د (۱۸) مخ څخه زموږ د ترجمي منتخب کتاب
 شروع کيږي .

پس دادی زه د وعدې مطابق په لومړي مقصد پيل کوم
 او د الله تعالی څخه سوال کوم چي مونږ ټولو مسلمانانو ته
 په صراط مستقیم باندې چي د منعموم علیم غیر المغضوب علیهم
 ولا الضالین (سوره تلو توفیق راکړي .

وصلی الله تعالی علی محمد و آله وصحبه اجمعین

قاضی محمد شعیب . کنړ افغانستان .

۱۴/۳/۱۵ هـ ق .

دَمْصَنَف لَنْدِیَه پِژندنه

دده نوم شیخ الاسلام تقی الدین ابوالعباس احمد
ابن عبد الحلیم بن عبد السلام بن عبد الله بن الخضر بن
محمد بن تیمیة الحارانی الدمشقی دی .

تیمیة دده نیایی بی نوم وچی ا صلادده د جد
اعلی (محمد) موساوه او په خپله زمانه کښی یوه داسی
عالمه، واعظه او تقوی داره ښځه وه، چی په خپل ټول
اوسمه کښی یی په علم، پوهه، زکات او تقوی کښی
ساری نه درلوده او بیا دهنی د اولاد په سلسله کښی
تیمیة دهنه چا لپاره تخلص وگرځیدلوچی دهنی سره
یی په علم او زکات کښی مشابهت او ورته والی درلوده .

شیخ الاسلام ابن تیمیة ه په ۶۶۱ ه ق کال کښی
دربیع الاول د میاشتی په نهمته د حران په ښار کښی
زین یدلی دی، او کله چی تاتاری یرغل وکړو فوځونو
په ۶۶۷ ه ق کال کښی په حران باندی یرغل وکړ، نو
شیخ د شپږ^(۱) و کلونو په عمر وچی والد صاحب یی دی
او د کورنی نور غری د حان سره واخستل، او دمشق
ته مهاجر شول؛ ده په دمشق کښی خپلی زده کړی
ته چی په حران کښی یی پیل کړی وه ادامه ورکړه، او

ط

په لنډه موده كښي يې خپل تحصيلات پاى ته ورسول.
 څرنگه چې نوموړى دلور استعداد، قوى حافظى
 او اعلى زكاوت څښتن و، نو له دې كبله ده خپل تحصيل
 په دوران كښي د هره فن په زده كړه كښي د ټولو هڅو
 انډيوالانو، او ملگرو په نسبت سره ممتاز حيثيت او مقام
 درلوده، ده به خپل درس په داسې توگه حافظى ته
 سپارلو چې كله به ترينه كوم ملگري او يا استاذ پوښتنه
 وكړه نو ده به ورته خپل ټول درس په داسې ترتيب
 سره تير كړه لكه څنگه چې به يې استاذ درس وركړى
 همدا وجه وه چې ټولو استاذانو به يې ستاينه او محبت
 كاوه او ملگرو به يې د ده د خداى وركړى استعداد
 په برخه كښي حسد مشروعه يعنى غبطه درلوده.

شيخ الاسلام ابن تيميه رحم د هغو ريښتنو او واقعي
 علماؤ او مجاهدينو له جملې څخه دى چې د دعوت الى
 الحق په ميدان كښي يې په ژبه، قلم او توره سره
 د جهاد وظيفه ترسره كړيده، او خپل مسؤليت يې
 د خپل دس مطابق په پوره ايمان دارى او خلوص سره
 رفع كړى دى.

د دعوت بنيادى مقصد يې د شرع او بدعاتو رد
 د الله تعالى وحدانيت او يووالى ته د خلقو را بلل، او
 په اسلامي ټولنه كښي د رسول الله صلى الله عليه وسلم

ک

د سنتو او طریقو معبول کړجول و، او په دغه لاسره
کښی دی د الله پاک نه پرته د بل چا څخه نه ویریده
او نه یی درله پر داساته .

ابن تیمیه دم د اسلام په تاریخ کښی د دعوت او جهاد په
لاسره کښی هغه خلانده څیره ده چی خپل ټول عمر یی
د علم په تحصیل، تدریس، تالیف، او د دین څخه د دفاع،
او د اسلام د د بنمناوو په مقابل کښی په قتال او جګړه کښی
تیر کړی دی، او په دغه برخه کښی یی داسی ستورنۍ
او کړادونه کاللی دی چی تاریخ به یی تر قیامت هیڅ نمکړی
دی په خپل عصر کښی پییساره علی حواله خاوند و
الله پاک ورته په خپله مهربانی سره داسی علم
او پوهه ورکړی ده چی د عقل خاوندان وړانګه
هیوات پاتی و .

حافظ عمر بن علی البزاز لیکلی دی چی یوه ورځ دی
د دی حدیث متعلق (لَعَنَ اللَّهُ الْمُحَلِّلَ وَالْمُحَلَّلَ لَهُ)
و پوښتن شو نو د په دی اړه داسی مفصل بحث
وکړ چی یو لوی ټوټ کتاب ترینه جوړ شو .

ده دا هم لیکلی دی چی د تعجب وړ خبره لاده
چی شیخ یوزیات شمیر لوی او کوچنی کتابونه په زندان کښی
په داسی حال کښی تصنیف کړی دی چی د مطالعی لپاره ورسره
هیڅ کتاب موجود نه و، او بیا هم ده له یادو څخه پخپلو

ک

تالیفاتو کڻی ٻڌل هغه ڪو ڏکڻي ڏي ڪو موٽه ڇي ڏيکاري
 ۽ مثال ۾ ٿو ڪه احاديث، آثار، ۽ علماءِ اقبال ۽ محدثين
 او مولفين او ددي د تالیفاتو نو مونه ڇي ۾ تفصيل سر
 بيان ڪري اوليڪي ڏي.

دغه راز ده د ٻولو هغو ڪتابون نو مونه ۾ ڪو مڪڻي
 ڇي دغه احاديث، آثار او علماءِ اقبال ۽ محدثين اقبال ڏکڻ
 ڏي، ۾ فصل او باب سره ۾ ڪو ته ڪڍي ڏي، او ڇي ڪله دغه
 تصانيف د خير و نڪو نڪو د مطالعي لاءِ ڏي نيول شوي ڏي منو
 الحمد لله غلطي ۾ ڪڻي مندل شوي نه ده.

اما مذهبي ليکي ڏي ڇي شيخ الاسلام ابن تيميه لکه
 حثي ڇي د صحابه و او تابعين و ارا و او مسلڪونو ۾ باب
 ڪافي معلومات او آگاهي د ساروده، دغه راز ڇي د خلورو
 مشهورو مذهبنو متعلق هم د اسي مطالعه لاءِ ڇي ڪله
 به ترينه ۾ ڪومه مسئلہ ڪڻي پوڻتنه و شوه نوده به وقت
 ۾ دغه مسئلہ ڪڻي د خلورو واره مڌا هبوا اقبال ۾ تفصيل
 سر مدلل بيان ڪري.

ذهبي د اهم ليکي ڏي ڇي ده د قرآن او سنت ۾ استناد
 سره ۾ ڇي ڇي د ڇي د اسي فتوا ڪافي و ڏکڻي ڏي ڇي
 هغه ۾ خلورو مڌا هبوا ڪڻي د وجود نه لري ڇي ڇي ڇي
 ڏي ڇي نو موڙي هيڄ ڪله د ڪوم معين او تاڪلي مذهب ۾
 اساس فتويٰ نه ده و رکي بلڪڻي دهغه دليل ۾ بنيادي

ل

«ميمي»

حکم کرپی چی دده په نزد سنیکی ثابت شوی دی. ذهني
 وایی په دی برخه کینی دده مقصد درسوکه الله صلی الله
 علیه و آله سنت او د سلف صالحینو طریقه ژوندی کول او رواجول و
 علامه کمال الدین ابن زملکان ویلی دی:

کله چی به دده (شیخ الاسلام ابن تیمیة) نه د علم په یون
 کینی سوال وشو او ده به په بحث شروع وکړه، نو اوړیدونکی
 اولیدونکی به داسی گمان کاوه چی گنی دی ددی فن څه پرته
 په بل فن باندی نه پوهیږی او داسی گمنه چی بل هیڅوک
 دده په شان په دی فن کینی معلومات نه لری.

د شیخ د علمی مجلس د حاضرینو د جملی څخه دا ابن الدوری
 په نوم یو عالم وایی: د شیخ څخه یوه درجي یو یهودی په
 شعر سوره چی (۸) آته بیتونه جوړیدل د قدر په باره کینی
 پوښتنه وکړه، پس شیخ لږه شبیه سکوت اختیارکه او پایي
 په لیکنه باندی شروع وکړه، مونږ داسی گمان کاو چی کینی په
 نثر سوره به یی جواب نوشته کوی، ولی دده چی کله لږ وخت
 روسته حاضرینو ته جواب آور ولونوړو مولیدل چی تقریباً
 (۱۸۴) بیتونه یی د سوال د اشعارو د بحر او قافیی مطابق
 لیکلی و او د ټولو علومو او فنونو رعایت پکینی په کامله
 توگه شوی و.

د شیخ الاسلام ابن تیمیة د مناقبو د لیکونکو د جملی څخه
 حافظ عمر بن علی البزار متوفی ۷۴۹ هـ په خپل تالیف (الاعلام

م

العلية في مناقب ابن تيمية، كنبی ليکلی دی: شیخ به درسل
 الله صلى الله عليه ذكره و یادونه دصلی الله علیه و آله پرته
 بیخی نه کوله او حمادی په الله باندی قسم دی چی مادرسلو الله
 صلى الله علیه و تعظیم، درناوی او اتباع په برخه کې دده څخه
 زیات بل څوک نه ولیدلی، ځکه چی کله به په یوه مسئله
 کنبی کوم حدیث موجود و او دمی به په دی پوه شو چی
 داد بل حدیث په ذریعه سره نه دی ننځه شوی، نو هغه
 هغه بی معمول به اکر ځول او دده غه حدیث په تقاضا به یی
 فیصله او فتوه صادره وله او د نورو منلو قاتو څخه به یی
 د بل هېڅ چا قول ته که هر څوک به وکوم التفات نه کاوه.

شیخ د تالیف او تصنیف په ساحه کنبی خاص او ځانګړی
 مهارت درلوده، او همدغه وجه ده چی تالیفات یی واره
 او غټ د مورحینو او حفاظو په قول سره دیوز، څخه زیات
 حساب شوی دی.

حافظ ابن قییم، حافظ ابن کثیر، حافظ ابن قدامه، او
 حافظ ابن ذهبی دده مشهور و شاگردان دی، او د دغه ډول
 علمی شخصیتو نورو ذل او جامعی ته وړاندی کول دده علمی
 پیاوړتیا دجوته ونی په برخه کنبی یو څرګند دلیل دی.

حافظ ابن کثیر په ایلدایه و النهایه، کنبی ليکلی دی
 چی شیخ الاسلام ابن تيمية در ۷۲۸ هـ کال د ذی القعدی
 میاشتی په ۲۰ نېټه د دوشنبی د شپي سحر مهال یعنی د

ن

سبا صادق د راختلو په وخت په زندان کښې خپله روح خپل
حقیقی مالک ته په داسې حال کښې وسپارله چې په زندان
کښې یې د دنده قرآن کریم آستیا ځله ختم کړې و، او په
لسیو آتیا یې ورسره د سورة قیامت تر نورو آیات
الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَنَهَرٍ فِي مَقْعَدٍ صِدْقٍ عِندَ
مَلِيكٍ مُّقْتَدِرٍ، ته رسیدلی و چې بیا د سورة رحمن د اول
څخه متبای قرآن مجید دوه مشهورو شېخانو: عبداللہ بن
المجد او عبداللہ الزری الضریر چې شیخ رحمہ اللہ به د دوی
قراۃ پېر خوښولو په همدغه ورسره د ده ته د غسل ورکولو
څخه مخکې ختم کړ.

حُومو، خینولیکلی دی چې د شیخ د په جنازه کښې
(۱۵) زره بنجی او د (۶۰ نه تر ۲۰۰) زره پوری نارینه صاحب
و، او حافظ عمر بن علی البزاز لیکلی دی چې دده د جنازې
د حاضرینو څخه یو ټولګی په دی خبره اتفاق لري چې په
شیخ باندې د جنازې د لمونځ کونکو تعداد د پنځه سؤره
څخه زیات و او تاریخ پوهان وایی چې د احمد بن حنبل
د جنازې څخه روسته د دویمه جنازه وه چې په دومره
لوی شمیر کښې لمونځ کونکی پکښې راجمع شوی و.

ابن کثیر وایی: د شیخ د مخلصینو د جهلی څخه یوکس
چې کله په جنازه کښې دومره زیاته کڼه ګوڼه ولیدله
نو په اوچت او از سره یې او ویل: هکذا نکون جناز

سج

اهل السنة، يعنى در رسول الله صلى الله عليه وسلم
د سنتو د پيروانو جنازى همد غسلى وى ! .

اود سيد المرسلين، خاتم النبيين محمد صلى الله
عليه وسلم د پيروى پر اساس يې په ژوند كېنى هم سرپايه
صوف علم د اود مرك نه يې دوسته هم يوازى علم په
ميراث سره پريښود لكه رسول الله صلى الله عليه وسلم
فرمايى علماء د انبياء وارثان دى، او انبياء د رهم او
دينار په ميراث سره نه دى پريښى بلكې هغوى علم
په ميراث سره پريښى دى .

الله پاك دى په ده باندې درحميزى او جنت الفردوس
دى ور له نصيبه وگرځوى. آمين

(ژباړن)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

د خپرونکي سريزه

ان الحمد لله غمده و نستعينه و نستغفره
و نعوذ بالله من شرور أنفسنا، و من سيئات أعمالنا
من يهده الله فلا مضل له، و من يضل الله فلا هادي
له و اشهد ان لا اله الا الله وحده لا شريك له
و اشهد ان محمدا عبده و رسوله،-

ا مابعد: د الله تعالى او مخلوق، يعنى د الله پاک
او بندگانو تر مينځ د واسطې مسئله يقينا چي پرې
«خطر ناله»

خطره مهمه او درنه موضوع ده خو افسوس چي
اکثره مسلمانان ترينه غافل او نا خبره دي. او د
همدغه غفلت نتيجه ده چي نن دغه او هام پرستي
او بې لارې تو بونه او د مسلمانانو ذلت، شکست او
سپکاوي وینو او کورويي او دهغه نصرت او تائيد
څخه د کوم و عده چي الله پاک له مونږ سره د
شرعيت په پيروي او په الله تعالى باندې د توکل
کولو په صورت کښي کړې وه محروم او بې برخي
يو، الله تعالى په خپل مبارک کتاب قرآن کریم کښي
فرمايلي دي:

وَكَانَ حَقًّا عَلَيْنَا نَصْرُ الْمُؤْمِنِينَ. (۱)

«د حق دې په مونږ باندې نصرت د مؤمنانو»
 همدارنگه الله تعالى فرمايلي دي :
 إِنَّ تَنْصُرُوا اللَّهَ يَنْصُرْكُمْ وَيُثَبِّتْ أَقْدَامَكُمْ (۲)
 که چرې مدد وکړئ تاسې د الله د دين سره نومد
 به وکړئ الله له تاسې سره او ثابته او ټينگ به کړي
 قدمونه ستاسو» دغه ډول فرمايي :
 (وَلِلَّهِ الْعِزَّةُ وَلِرَسُولِهِ وَلِلْمُؤْمِنِينَ) (۳)
 او خاص ده لره دي عزت او غلبه او پيغمبر دده لره
 دي او مؤمنانو لره دي. همدارنگه يې فرمايلي دي
 وَأَنْتُمْ أَلَا عَلَوْنَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ (۴)
 او تاسو غالب يئ که چرې يئ تاسو پوره ايمان والا»
 اوس دغه نصرت چيرته دي، دغه عزت چيرته
 دي، او د مسلمانانو دغه برتري او غلبه چيرته ده ؟
 د حق او خلق يعنې د الله تعالى او بندگانو تر منځ
 د واسطې پيژندلو په برخه کښې خلق درې ډلې شوې
 دي :

- (۱) يوه ډله هغه خوک دي چې هغوی رسول الله
 صلى الله عليه وسلم دشريعت د تعليم او بشونې په
 (۱) سورة الروم: ۴۷ - (۲) سورة محمد: ۷ - (۳) منافقون: ۸
 سورة آل عمران: ۹

برخه کښې د یواځې واسطې په توګه نه مني .
 دې د یوې پوځي دعوې په وجه دغه شریعت
 یواځې د عوامو پاره خاص کړی، او د علم الظاهري
 په نوم سره یې مسخ کړې دې، او د خپلو عباداتو
 په برخه کښې، په هغو او هامو او خرافاتو باندې
 استناد کوي، چې دوی یې علم باطن بولي او د «کشف»
 په نوم سره یې یادوي، او په حقیقت کښې هغه
 بل څه نه دی صرف دروغ، ابلیسي و سوسي او شیطاني
 واسطې دی چې د اسلام د اصولو او بنسټونو
 څخه مخالف دی، ..

دوی د دغه مزخرفي عقیدې درواځولولیا
 خپل آواز داسې اوچتوي: (حَدَّثَنِي قُلَيْبٌ عَنْ
 رَبِّي،!! یعنی زېږه می راته د خپل رب څخه خبر
 را کړې دې!!)

دوی په دې لږ کښې د هغو علماؤ پورې کوم
 چې د شریعت پیرو دي، ټوټی او مسخري کوي او
 وایي: د دې خپل مړ علم د مړې څخه حاصل کړي
 دې، او د علم باطن پیروان بدون له کومې واسطې
 څخه خپل علم د ژوندی او قیوم ذات څخه
 حاصله وي، دوی د دغه فتنې په وجه د پیر عوام
 تباه او بې لارې کړل، او د اخلاف، فساد او ضلالت

په لوري روان کړل -

د دوی د پیر و غیر و مشروع امور و کوم چي
د دوی په کتابونو کښي لیکل شوې دي، مرتکب
مړه کيدلې دي، او دا هغه شه دی چي علمایي د دوی
د استداده کفر او قتلولو اسباب گڼي.

د دوی د شریعت د لومړي اصل څخه یاد اچي خبر
نه دی، او یاد اچي په زوره یی خپل هانونه په
نا خبر و کښي اچولی دی، ځکه د دغه اصل له مخي هر څوک
چي د الله پاک د هغه قانون او کتاب پر خلاف کوم چي
الله تعالی په خپل نبی محمد صلی الله علیه وسلم باندې
نازل کړې دي عمل و کړي نو هغه په یقیني توگه
کا فردي، او په کفر کښي یی هیڅ شک او شبه نشته
ځکه الله تعالی فرمایلي دي:

فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّى يُحَكِّمُوكَ
فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي
أَنْفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا
تَسْلِيمًا ۝ (۱)

ترجمه: پس نه ده داسی، قسم دی ستا په رب
باندې چي نشي مؤمنان کيدې د دوی تر هغه پوري
چي حاکم کړي تالره یعنی فيصله و کړي په تاباند

په هغه معامله کښې چې پیدا شوی وی په منځ
د دوی کښې بیا ونه مومی دوی په خپلو زېږونو
کښې خپګان دهغې فیصلې نه چې تا کړې وی، او
ویې مني دوی په منلو سره یعنی بی له جګړې په
خوښۍ سره -

د غه راز کله چې شیطان د دوی لپاره خپل اعمال
بنايسته وکړ ځول او د علم او دارنگه د علم دسې
د لمنځه وړلو لپاره یې مقابله پیل کړه نو نتیجه یې
دا شوه چې په تېر تیارو کښې روان شو او د خپلو
او هاملو او خیالاتو په جال کې پور شو، او بیا د همدغو
پوځو او پرسودو خیالاتو په تیاره کښې د الله تعالی په
عبادت باندې بوخت شول -

دوی په مثال د هغه چادی چې الله پاک د هغو
په هکله په قرآن کریم کښې داسې فرمایلي دي:
قَدْ هَدٰۤى نُبٰۤیْکُمْ بِالْاٰۤخِصٰۤیْنِ اَعْمَالًا
الَّذِیْنَ ضَلَّ سَعِیُّهُمۡ فِی الْحَیٰوةِ الدُّنْیَا
وَهُمْ یَحْسَبُوْنَ اَنَّهُمْ یَحْسِبُوْنَ صُبْحًا
اُوْلٰٓئِکَ الَّذِیْنَ کَفَرُوْا بِاٰیٰتِ رَبِّهِمْ
وَلِیْقَآیَہِمْ حَبِطَتۡ اَعْمَالُہُمْ فَلَا تَنۢفِیۡمُ
لَهُمْ یَوْمَ الْقِیَمَةِ وَرَنَآءَ (۱)

ترجمه: ووايه آيا خبر در کرم تاسوته په باره
 د تاوانی عمل والا وکښی، دا هغه کسان دی چی
 برباد دی عمل ددوی په ژوند د دنیا کښی، اودې
 گمان کوی چی یقینا دوی خاښته عمل کوی، دا هغه
 خلق دي چی کفریې کړې دي په آياتونو د خپل رب
 او په ملاقات د هغه نو برباد دی عملونه ددوی
 پس ووبه نه درود ددوی لپاره د قیامت په ورځ هېڅ تله
 بیا دغه طائفه خلق په متعدد د لوباندی نیشل
 شوی دی چی په بیلا بیلو طریقو باندې روان دی او
 حُنی یی د حُنو نورو سره په جنګ او جګړه باندې
 اخته او مبتلا دی، اودا په دې خاطر چی دوی د صراط
 مستقیم څخه کومه چی د منعموم علیهم لاره لری واقم
 دی، او لکه چی رسول الله صلی الله علیه وسلم یی په
 خپل مبارک قول کښی یادونه کړې ده، د دغو پټولو
 فرقو او د لورهای د جهنم وور دی رسول الله صلی
 الله علیه وسلم فرمایي:

«سَتَفْتَرِقُ أُمَّتِي عَلَى ثَلَاثٍ وَسَبْعِينَ فِرْقَةً
 ثِنْتَانِ وَسَبْعُونَ فِي النَّارِ، وَوَاحِدَةٌ فِي الْجَنَّةِ
 وَهِيَ مَنْ كَانَ عَلَى مِثْلِ مَا آتَانَا عَلَيْهِ وَأَصْحَابُ
 رِوَاهِ ابوداؤد، والترمذی، والنسائی وابن ماجه
 بسند صحيح عن ابی هريرة رضي

«زردی دی چی امت به می په درې او یا ډ لو
تقسیم شی چی دوه او یا به یی په اور کښی وی
یعنی جهنم ته به می او یوه ډ له به په جنت کښی می
یعنی جنت ته به می، او دغه ډ له هغه څوک دی
چی په داسی دین، ملت او لاره درومی کومه چی حیا
او حیا د ملګرو (صحابه ؓ) طریقه، لار او دین دی»
دغه حدیث ابو داود، ترمذی، نسائی، او ابن ماجه
په سبی سند سره د ابو هریره رضی الله عنه څخه
د دایت کړی دی -

۳- دویمه ډ له ددوی څخه هغه څوک دې چی دغه
واسطې په برخه کښی یی د مبالغې نه کار اخستی دی
او دخپلې غلطۍ عقیدې په وجه یی د واسطې څخه داسی
مفهوم اخستی دی چی هغه هیڅ د واسطې مفهوم او
مقصد کیدلی نه شی؛ پس دوی د همدغه غلطۍ پربنا
د رسول الله صلی الله علیه وسلم مبارک ذات او د
نورو انبیاءو، او نیکانو خلقو ذوات واسطې نیولی
دی او دا عقیده ساتی چی الله تعالی د بندګانو هیڅ
عمل نه قبلوی مګر هله یی قبلوی چی په دغو
واسطو سره الله ته پنا ور وړی، او دغه واسطې
ددوی لپاره د الله پاک په وړاندې وسیله وګرځی
دَعَايَ عَمَّا يُفُوتُونَ عَلَوَّ كَبِيرٌ

الله منزله او مقدس ذات دی، اود پیر و لویو
صفتونو خبستن دی، دوی چی هه وایی هغه دالله
دشان سره مناسب نه دی - العیاذُ بالله دوی الله تعالی
په داسی صفت سره متصف وگرهوچی حتی هغه
ظالم او مستبد یا چایان چی په خپلو دسوا و زوکیڼی
یی پیره داران او خوکیداران و دروئی وی، اود
واسطو والاؤ نه په غیر بل خوځ نه شی ورنوتلې
هغه به هم په دغو صفتونو سره متصف نه کړې شي.
که واقعیت په نظر کښی ونیول شي نو دغه
ډول عقیده ساتل بیخي دالله تعالی د کلام سره ضدیت
لری ځکه الله پاک فرمایي:

وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ
أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ فَلْيَسْتَجِيبُوا
لِي وَلْيُؤْمِنُوا بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ (۱)
ترجمه: او هر کله چی پوښتنه وکړی له تاخته
بندگان څخه، له حال زما څخه - نو بیشکه زه نژدې
یم، قبولم دعا د دعا کوئی کوم وخت څو غواړې
له ما څخه، پس و دی منی حکمونه زما او ایمان
دی راوړی پر ما ډیقین دی وکړی په قبول دعا
سره، ښایی چی دوی په سمه لاره محکم پاتی شي -

په دغه مبارک آیت کښې د یته کوته نیو شوی
 ده چی الله تعالی ته در سید و لپاره یواځنی واسطه
 په الله تعالی باندې قوی او سیای ایمان لرل دی
 او بیا په مشروع طریقہ باندې د الله پاک عبادت
 کول دی۔

دغه راز په دی مبارک آیت کښې عبادت د ایمان
 څخه مخکښی ذکر شوی دی، او د اېډا څاچی خلوت
 د یته متوجې شوی چی عمل صالح یعنی نیک عمل پیر
 نزیات ارزښت او اهمیت لري او د الله تعالی درضا
 حاصلولو او جنت ته د تللو لپاره یو ضروری شرط دی
 او الله تعالی چی په قرآن کریم کښې د کوفی و سیلی ذکر
 کړې دي دهغې څخه هم مقصد طاعات او نیک عملونه
 دي، او د هغه یواځنی واسطه ده چی تا الله پاک
 ته نژدې کوي، او د الله تعالی در رحمت در وازې در
 پرانزی او جنت ته دي ورنښای الله تعالی و هایلېږي
 رِیَایُهَا الَّذِینَ اٰمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَابْتَغُوا
 اِلَیْهِ الْوَسِیْلَةَ وَجَاهِدُوا فِی سَبِیْلِهِ لَعَلَّكُمْ
 تَفْلِحُوْنَ (۱)

ترجمه: ای ایمان والاؤ! و ویرینې د الله تعالی
 نه او ولټوی خاص الله تعالی ته نژدې والې په

طاعت سره، اوجهاد و کړی په لار د الله تعالی کښی
 د دې لپاره چی کامیاب شی یعنی مراد ته ورسیدی.
 الله پاک د هغه جهالو او ناخبرو خلقو د سپکاوی
 او سپورتیا په برخه کښی چی د الله تعالی نیک بندگان
 یی، وسیله نیولی دی داسی فرمایلی دي:

«أُولَئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَىٰ رَبِّهِمُ
 الْوَسِيلَةَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ وَيَرْجُونَ رَحْمَتَهُ
 وَيَخَافُونَ عَذَابَهُ إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ
 مُحْدُوْرًا» (۱)

ترجه: هغه کسان چی دوی یی عبادت کوی
 «رامد د شه ورته وایی» په خپله هغوی ځنډ رب ته
 نژدې والې لټوی چی کوم یو به له دوی نه ډیر
 نژدې وي (الله ته)، او امید لری دوی د رحمت د
 هغه (الله) او ویریږی د عذاب د هغه نه یقیناستا
 رب له عذاب به ویره کیدای شی -

په دغه مبارک آیت کښی دا خبره په ډاگه
 شوی ده چی نیک اعمال الله تعالی ته د تقرب
 حاصلولو یواځنی لار ده، او د دینه پرته بله کومه
 لار الله پاک ته د نژدې کیدو لپاره وجود نلری
 او هغه نیک بندگان چی دوی وسیله نیولی دی

هغوې په خپله دخپل ځان پاره دغې و سيلې ته
اھتياج او اړتيا لرې .

دغه ناپوهه خلق په دې خاطر چې ستومانه
نشي ددغو واسطو په ذواتو باندې اتکا کوي
او دخپلې غلطۍ او تيروتنې پړ وچه نه نیک اعمال
ترسره کوي او نه د هرامو څخه ځانونه ساتي .

د مسلمانانو د خطا کيدو او انحراف لويه وجه
داده چې دوی د الله تعالی هغه مبارک قول چې په
هغې کښې يې د آدم عليه السلام د ټول اولاد سردار
جناب محمد رسول الله صلی الله علیه وسلم ته په خطاب
کولو کښې فرمايلي دي :

(قُلْ لَا أَمْلِكُ لِنَفْسِي نَفْعًا وَلَا ضَرًّا) (۱)

هیر کړې دي یا ترینه هیر شوې دي ، ځکه په دغه
آيت کښې الله پاک فرمایي :

پیغمبره ! دوی ته او دایه چې زه دخپل ځان لپاره
نه دکومې رسولو مالک یم ، او نه دصور د قمع کولو
مالک یم .

دغه راز د رسول الله صلی الله علیه وسلم هغه قول
چې خپلې مکرانې لور فاطمې رضی الله عنها ته یې پکښې
فرمایلي دي : ای فاطمې ! دخپل ځان د نجات پاره عمل

و کړه ځکه چې زه تاد الله تعالى د عذاب څخه نشم خلاص
ولې. (۱)

دغه ډول در رسول الله صلى الله عليه وسلم دغه
قول چې فرمایي. کله چې انسان مرثي نود هغه عمل
قطع شي مگر د دري څيزو نو ثواب ورته رسيږي
چې هغه صدقه جاريه ده، علم نافع دی او ولد صالح
دې چې دعا ورته کوي.

دغه حديث چې معنایي ذکرشوه مسلم روايت کړې دي
په دې باره کښې د عمر رضي الله عنه له پلوه عبا
رضي الله عنه په دعا سره و سيله نيول، او در رسول
الله صلى الله عليه وسلم مبارک ذات و سيله نه نيول
يودا سې تناعت بخش دليل دي چې حتی که په نصوصو
کښې د انبياؤ او صالحينو په ذواتو باندې دوسيلې
نيولو څخه منع هم نه دی راغلې، نو د دغه طائفي
درد پاره همدغه کافی ؤ.

دغه ډول د امام ابو حنيفه رحمه الله عليه
يو ډير ارزښتناک قول در مختار او د احنا بعضو
نورو کتابونو په دې برخه کښې داسې نقل کړې
دي: «وَاكْرَهُ أَنْ يُسْأَلَ اللَّهَ إِلَّا بِالله» دی وايي
زه دا خبره بده گنم چې دا الله تعالى څخه پرته په
(۱) دغه حديث چې معنایي ذکرشوه بخاري روايت کړې دی.

بلڻ ۽ ٻاندڻي دانلله نه سوال شي۔

همدارنگه ڪه الله پاڪ ته ذڪر شويو ذواتو
ذوات واسطه نيول جائز وای نو خافجا به يي ذڪر
په هغو د عام کانو ڪنبي راغلي وای چي په قرآن
ڪريم او احاديثو ڪنبي موجودی دی۔

هو: ڪله ڇڏ ڊيو مسلمان سره داشوق پيدا
شي چي الله پاڪ ته په وسطو سره ڄاڻ نڙڊي ڪري
نو ڪول شي چي دانلله پاڪ ڄڻه دانلله په ذات
ياد ڇپلوا اعمالو د جملې ڄڻه په يو عمل يا دانلله تعا
د نومونو ڄڻي په يونوم، او يادده د صفتونو ڄڻه
په يو صفت باندې سوال وکري۔

(۳)۔ د مسلمانانو ڄڻه ڄڻي داسي ڪسان دی چي
هغوي دانلله او بند کانو ترمنځ دغه واسطه يو
رسالت ڪنبي ڇڏ بيا دغه رسالت د تبليغ، تعليم او
تربيتي ڄڻه عبارت بولي، دغه ڀول دوي د دغه
رسالت اهميت، او ورته د بشري ٽولي د ضرورت
او اڀتيا انداز ۽ هم درڪ ڪري ده، او همدا وجه ده
چي دوي په ڇيري ڄلتي سره محمد رسول الله صلي
الله عليه وسلم ته يعني د رسول الله صلعم شريعت
ته ور دروي ترڇو دوي په رڻا ڪنبي ده په
دين باندې د ڄاڻ پوهه ولو په برخه ڪنبي دی

رسول الله صلى الله عليه وسلم، یوستره واسطه
 او عظیمه وسیله ونیسی. پس دوی له همدې امله
 د رسول الله صلى الله عليه وسلم سیرت او سنت دسې
 لوی لکه څنګه چې قرآن کریم لوی او شعاری یې په
 دې برخه کې د الله پاتې دغه مبارک فرمان دی:
 اَقْدُ جَاءَ كُمْ مِنَ اللَّهِ نُورٌ وَكِتَابٌ مُبِينٌ
 يَهْدِي بِهِ اللَّهُ مَنِ اتَّبَعَ رِضْوَانَهُ
 سُبُلَ السَّلَامِ وَيُخْرِجُهُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ
 إِلَى النُّورِ بِإِذْنِهِ وَيَهْدِيَهُمْ إِلَى صِرَاطٍ
 مُسْتَقِيمٍ (۱)

ترجمه: یقیناً راغلی تاسو ته د الله له طرفه نور،
 د رڼا یوې محمد، او کتاب واضح بیان والا چې ښوونه
 او هدايت کوی په هر یوه له هغې سره الله تعالی
 هغه چاته چې تابع داری کوی درضا دده په طرف
 د لارو د سلامتیا، او او باسې دوی له تیارو (د کفر)
 شک، جهل، څخه نور د رڼا د ایمان، یقین، علم، ته په
 حکم خپل سره، او هدايت ښودنه، کوی دوی ته په
 طرف د لارې سې صافی (د توحید)۔

دغه ډله هماغه ناجیه فرقه ده چې په وړاندې
 ذکر شوی، حدیث کېنې ورته ګوته نیول شوې ده

او د جنت زیری ورته ورکړل شوې دې .

اما متأسفانه د دغه فرقې (پلې) لاره په پېژننه
 سخته او ازغنه، یعنی د مشکلاتو او کړاوونو څخه ډکه
 لار ده، هکله حقیقی اسلام غریب او ناشناکرحیدې
 دی، او اکثر مسلمانانو ورته شاوې اېږلې دي او د
 هانوته یې ورته په لرې مسافه کېنې نیولې دې، او د
 واقعی اسلام په بدل کېنې یې بدعات او خرافات معل
 او مروج کړهولی دي .

د دغه مصیبت او فتنه د پېری پخوانی زمانی څخه
 را په دې خوا جریان لري او مصلمینو په کېنې د اصلاح
 لپاره په پیر تکلیف سره خپل رول لوبولی دی. عربین
 عبدالعزیز رضی الله عنه د دوی د جملې څخه په دې
 هکله داسې ویلي دي:

مونږ د یو داسې کار د اصلاح لپاره کار شروع کړی
 دی چې د الله پاک نه پرته بل څوک په دغه لاسه
 کېنې مرسته نشي کولې، دا داسې یوه لاس ده چې
 د سپین بڼو او مشرانو ژوند پکېنې پای مومي، او
 واره او صغیر هلکان پکېنې ځوانۍ ته رسېږي، دې
 وایي: یو اطرافي او باندې چې به، یو تاوېه او تار او
 عمل تر سره کوي او د اکېمان به ورباندې کوي چې
 دا دین دی او حال دا چې هغه به د الله (ج) په نزد

باندې دين نه وی .»

د اسلام او مسلمانانو د دغه ډول حال په باره
کښې د رسول الله صلى الله عليه وسلم د يوحد يث
مفهوم واسې دی؛

د اسلام منونکی لکه څرنگه چې په ابتداء کښې
غریب او کمزوری ؤ، دارنگه په آخره کښې به هم
غریب ؤ ته پاتې وی پس نیک مرغه او مبارک دی
وی حال د غریبانو -

د غو غریبانو ته رسول الله صلى الله عليه وسلم په
ځپل مبارک قول کښې د جنت زیرې په دی ډول سره
ورکړې دی:

« سَتَقَرَّتْ أُمَّتِي عَلَى ثَلَاثٍ وَسَبْعِينَ فُرْقَةً
اِثْنَتَانِ وَسَبْعُونَ فِي النَّارِ، وَوَاحِدَةٌ فِي الْجَنَّةِ
وَهِيَ: مَنْ كَانَ عَلَى مِثْلِ مَا أَنَا عَلَيْهِ وَأَصْحَابِي

دغه ناجیه فرقه » د الله پاک د عذاب څخه نجات
مندونکی ډله « یقیناً هغه څوک دی چې د رسول الله
صلى الله عليه وسلم دا حدیثو پیروي، الله پاک
دی ورله مړې مرحوم وگرځوی او د ژوند وپه ژوند
کښې دی ورله برکت واچوی او د ځپل قوت او طاقت
په ذریعه دی ورسره مدد او مرسته وکړي ځکه
همدوی دی چې د هدایت اولاس بنونی ستوري

او مشالونه دی، اود تقوی اوسمی لاری په لور
 بلونکی اود اعیان دی، چاچی ددوی سره دینمی
 کړې ده نوهغوی هلاک شوی دی، اود چاچی دوی
 پیروی پرېښې ده نوهغوی کمراه شوی دی، ددوی
 دعوت بالکل علنی او ښکاره دی، اود حق په لار
 کښی د ملامت شویو د ملا متینا څخه نه ویریني
 اوس نوره خبره شیخ الاسلام ابن تیمیه (رحم) ته
 پریږدو چې دغه واسطه په خپله ارزښت ناکه
 رساله (الواسطة بين الحق والخلق) کښی تشریح او
 روښانه کړې.

دارساله ددې وېره چې په طلاؤ یعنی په
 سرو زرو سره ولیکل شي او مسلمانان یی په پوره
 سوچ او فکر سره ولولی ترڅو د غفلت د خوب څخه
 را بیدار شي او د نصرت، قوت او سرلوپی په لوری
 کامونه اوچت کاندې او د انبیاءو او نورو نیکانو
 بندگانو قبرو نوته ټیټې دل او پرې وتد، او په
 عاجزی، ذلت او سر ښکته کولو سره یی د دربارونو
 د دروازو مسر کول او ښکلول پریږدي -
 وصلي الله على سيدنا محمد معلم الخير، وعلى آله
 وصحبه وسلم -

حمود مهدي الاستانبولي -

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَسَلَامٌ عَلَى عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَى
 اللَّهُ خَيْرٌ أَمَّا يُشْرِكُونَ، (۱) اَمَّا بعد:

دغه رساله دهغو د وړو کسانو د بحث په باره کښې
 د پرې کړې په غرض لیکل شوې ده کوموچې یو بل
 سره په خپل منځ کښې مباحثه درلوده، او یو کس
 د دغو دواړو څخه ودریل:

د الله پاک اوزمونږ ترمنځ خامخا یوې واسطې ته
 ضرورت دی، ځکه مونږ د دغه واسطې څخه پرته الله
 پاک ته د تقرب اوسیدو توان اوس نه لرو.

والله، او بنده کانونو ترمنځ د واسطې معنی

الحمد لله رب العلمین - ثنا اوستاینه یواځې
 الله لره ده چې رب د مخلوقاتو دی. که د دې خبرې
 مقصد داوی چې مونږ ته د الله تعالی د حکم په
 رارسولو کښې حتما یوې واسطې ته ضرورت دی

(۱) سورة نمل ۵۹، ترجمه: ودايه ای محمده! چې
 ټولې ثنا کانی اوستاينې خاص الله لره دي او سلام دی
 په هغه بنده کانونو دده چې غوره کړی دی الله آيا الله غوره
 دی یا هغه څه چې شریکوی یې دی دوی د الله سره.

نودا یوه پرځای او حقه خبره ده، ځکه مخلوق په دې نه پوهیږي چې الله پاک د کوم شی سره مینه لري، په کوم باندې خوښیږي، د کوم عمل په تر سره کولو باندې یې امر کړی دی، او د کوم شی د کولو څخه یې منع کړی ده، او دغه راز د خپلو دوستانو لپاره یې څه ډول درجې او نعمتونه تیار کړي دي، او د خپلو دینمنانو لپاره یې د کوم کار په کولو سره د عذاب وړ کولو وعده کړې ده، او دارنگه هغه عذابونه په څه ډول او څنگه دي.

دغه ډول مخلوقات ته د الله تعالی د اسماء و صفات (بشکلونو مویو) او عالیه صفاتو د پیژندلو په برخه کې یې عقل د هغود معرفت څخه عاجز دی، معلوما نه و، دغه راز د دې نور مثال دي چې ځکه هی حاصلول وړ باندې د انبیاء علیهم السلام پورې کوم چې الله جل جلاله خپلو بندگانو ته رالېږي دی رتبې او اسامیا لري.

پس هغه کسان چې د پیغمبرانو پیرو او ورو باندې ایمان لرونکي دي هم دوی هدایت مندونکي او هغه کسان دي چې د الله پاک پلور د باندې درنښت او قرب مقام لري او په دنیا او اخره کې د اوچتو درجو او عزت هاوندان دي.

اَ مَا هغه شوک چي د انبياؤ مخالفين دی هغوي
په يقيني توکه لعنتيان دی او په دنيا او آخرت کښي
د خپل پروردگار د هدايت مخه محروم او بې برخي دی

چاپې قرآن ولوستلو او عمل يې ورباندې

وکړ نه به گمراه شي او نه به بد بخت شي

په دې برخه کښي رب العزت داسې فرمايلي دي :
 دِٰيْنٰى اَدْمٰى مَا يٰۤاْتِيْكُمْ رُسُلٌ مِّنْكُمْ
 يَقْضُوْنَ عَلَيْكُمْ اٰيٰتِيْ فَمَنْ اَتٰقٰى وَاَصْلَحَ
 فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُوْنَ - وَالَّذِيْنَ
 كَذَّبُوْا بِآيٰتِنَا وَاسْتَكْبَرُوْا عَنْهَا اُولٰٓئِكَ اَصْحٰبُ
 النَّارِ هُمْ فِيْهَا خَالِدُوْنَ (۱۰، ۱۱)

توجه: اې اولاد د آدم عليه السلام که راغلو
 تا سوته پيغمبران ستا ښي له جنس نه چي بيان نه وي
 په تا سوباندې آيتونو زموږ نه هر هغه کس چي جان
 يې وساتلو د بدو کارو نه او خپل عمل يې اصلاح
 کړو نو نه به وي هيڅ ويره په دوي او نه به دي
 غم ژن کيږي -

او هغه کسان چي زموږ آيتونو تي نسبت دروغو

و کړو او سرکشۍ یې وکړه د قیلولو دهنې نه هم دغه
کسان اوسیدونکي د اور (یعنې دوزخ) دی، دوی په دغه
اور کېنې همیشه وی -

همداغه ډول الله تعالی فرمایي:
 ﴿فَمَا يَأْتِيَنَّكُمْ مِنْهُ هُدًى فَنَنْتَبِعْ هُدَايَ فَلَا
 يَضِلُّ وَلَا يَشْقَى، وَمَنْ أَعْرَضَ عَنْ ذِكْرِي فَإِنَّ
 لَهُ مَعِيشَةً ضَنْكًا وَنَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ
 أَعْمًى قَالَ رَبِّ لِمَ حَشَرْتَنِي أَعْمًى وَقَدْ
 كُنْتُ بَصِيرًا، قَالَ كَذَلِكَ أَتَتْكَ آيَاتُنَا فَنَسِيَهَا
 وَكَذَلِكَ الْيَوْمَ تُنسى﴾ (۱)

ترجمه: پس که راغی ز مال ه طرفه تاسوته هدايت
 نوه چاچي متابعت وکړو د هدايت ه ما پس نه به دی
 گمراه کېږي (په دنیا کې) او نه به بد بخت شي (په آخرت
 کېنې) او هر چاچي ز مال ه ياده مخ وگرځاوه، پس بيشکه
 ده ته دی گمراهان (ژوندون) تنگ او پورته به کړو
 مونږ دلره په ورځ د قيامت کېنې پروند، و به وايي
 (دغه پروند کافر) اې به حيا وې دي پاڅولم زه پروند
 حال داچې زه بينا وم په دنيا کېنې، و به وايي دغه
 شان راغلی و تاته آياتو ته همونږ پس هير کېو و تا
 هغه، او هم دغه شان به نن ورځې ته هم هير کېږي شي

دغه ډول د دوزخیانو د حال بیانولو

په لړ کښې الله تعالی داسې فرمایلي دي:

كُلَّمَا أُلْقِيَ فِيهَا فَوْجٌ سَأَلَهُمْ خَزَنَتُهَا أَلَمْ يَأْتِكُمْ
نَذِيرٌ، قَالُوا بَلَىٰ قَدْ جَاءَنَا نَذِيرٌ فَكَذَّبْنَا وَقُلْنَا
مَا نَزَّلَ اللَّهُ مِنْ شَيْءٍ إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا فِي ضَلَالٍ
كَبِيرٍ - (۱)

ترجمه: هر کله چې وغورځولی شي دوزخ ته یوه
ډله (د منکرانو) نو پوښتنه به وکړي له هغوی نه
څو کیداران (پیره دران) د دوزخ، آیا نه و راغلی
تاسو ته (ای منکرانو) وپروونکی (پیغمبر په دنیا کښې)
نو وبه وایي (منکران) هو په تحقیق راغلی و مونږ
ته وپروونکی خو دروغ ژن وباله مونږ دی او وویل
مونږ (هغوی ته چې) نه دی را لیږلی الله هیڅ شی
نه یی تاسی مکر په کمره ی لویه کښی.

دَغَه ډول الله تعالی فرمایلي دي

رَوَيْتِیَ الَّذِیْنَ كَفَرُوا اِلٰی جَهَنَّمَ زُمُرًا
اِذَا جَاءُوْهَا فُتِحَتْ اَبْوَابُهَا وَقَالَ لَهُمْ

خَزَنَتُهَا أَلَمْ يَأْتِكُمْ رُسُلٌ مِّنكُمْ يَتْلُونَ
عَلَيْكُمْ آيَاتِ رَبِّكُمْ وَيُنذِرُوكُم لِقَاءِ يَوْمِكُمْ
هَذَا قَالُوا بَلَىٰ وَلَكِنْ حَقَّتْ كَلِمَةُ الْعَذَابِ
عَلَى الْكَافِرِينَ - (۱)

ترجمه: روان به کبری شی کافران ر به تیل و هوسا
جهنم ته دلی دی ترهنه دخته پورې چی راشی دوی
دوزخ ته، نو پرابه نستی شی دروازې دهغی ر به
وایی دوی ته محافظان، څوکیداران، ددغه دوزخ
آیا نه و راغلی تاسی ته رسولان ستاسی دجنس نه
چی لوستل به دغه رسولانو پر تاسی آیتونه دقرآن
درب ستاسی، او ویره ول به دوی تاسی لره له ملاقات
ددغه ورځی ستاسی نه، و به وایی دوی اکفاد، ولنه
راغلی و مونږ ته او لوستلی یی و مونږ ته، لیکن
ثابت شو حکم د عذاب پر کافرانو.

ابن عباس رضی الله عنهما دقرآن کریم دمعمول
محررولو په برخه کینی داسی ویلې دی:

چاچی قرآن ولوستلو او هغه څه چی په قرآن
کریم کینی دی په هغی یی عمل وکړو نو
الله پال یی متکفل دی نه به په دنیا کینی
مکراه او بې لاری شی او نه به په اخر کینی بد بخت بد مرغه

رسولان د الله او بندگانو ترمنځ د احکامو

رسولوپه خبر کښی واسطې دی .

الله جل جلاله په خپل مبارک کتاب قرآن کریم کښی فرمایلی
 (وَمَا تُرْسِلُ الْمُرْسَلِينَ إِلَّا مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ
 فَمَنْ آمَنَ وَأَصْلَحَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ
 يَحْزَنُونَ - وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا يَمَسُّهُمُ
 الْعَذَابُ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ - (۱)

ترجمه: او نه لیدو مونږ رسولان مکرزیری کونکی
 د مؤمنانو ته په نعيم سړه، او ویره وونکی د کفارو ته
 له جهنم مخه، پس هر چا چې ایمان راوړ او اصلاح یې
 کړه د عمل په طاعت سره، نو نه به دوی هیڅ قسم ویره
 پر دوی باندې او نه به دوی خفه کښی، او هغه کسان
 چې دوی نسبت د دروغو کوی آیتونو زموږ ته و په
 رسیدی دوی ته عذاب په سبب دهغې چې دوی فاسقان
 وو.

هم دغه ډول الله تعالی د قرآن کریم په بد های
 کښی فرمایلی دی :

إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ كَمَا أَوْحَيْنَا إِلَى نُوحٍ وَالنَّبِيِّ
 مِنْ بَعْدِهِ وَأَوْحَيْنَا إِلَى إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ

وَاسْحَقَّ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطَ وَعِيسَى وَ
 أَيُّوبَ وَيُونُسَ وَهَارُونَ وَسَلِيمَانَ وَآدَمَ
 دَاوُدَ زَبُورًا وَرُسُلًا قَدْ قَصَصْنَاهُمْ عَلَيْكَ
 مِنْ قَبْلُ وَرُسُلًا لَمْ نَقْصُصْهُمْ عَلَيْكَ
 وَكَلَّمَ اللَّهُ مُوسَى تَكْلِيمًا رُسُلًا مُبَشِّرِينَ
 وَمُنذِرِينَ لئَلَّاءَ يَكُونُ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ
 حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ ۚ (۱)

ترجمہ: بیشک وہی مونی وھی کپی ده تاته لکه
 خُتکه چی وھی کپی ده مونی نوح علیه السلام ته او
 نور و انبیاء ته پس له هغه نه، او وھی کپی ده،
 مونی ابراهیم ته او اسمعیل ته او اسحاق ته او یعقوب
 ته، او اولاد هغوی او عیسی ته او ایوب ته او یونس
 ته او هارون او سلیمان ته، او ورکپی و و مونی داود
 ته زبور، او وھی کپی ده مونی د پرو رسولانو ته
 چی بیان کپی دی مونی د هغوی تاته مخکینی لدینه
 او نور و پرو رسولانو ته چی هغوی مونی نه دی
 بیان کپی تاته او خبری کپی دی الله تعالی د موسی
 سره خبری کول او لیری مودی رسولان زیری وکونکی
 او ویره ورکونکی د دې لپاره چی نه وی خلکو لره
 په الله باندې دلیل او بهانه پس د لیکلو د رسولانو ته۔

هَمْ دَا رَنْكِه الله تَعَالٰی فرمایِی
 «اللهُ یُصْطَفِیْ مِنْ الْمَلٰئِكَةِ رُسُلًا مِنْ
 النَّاسِ» (۱۶)

ترجمه: الله غوره کوی رالیږلی شوې له
 فرشتو او له خلکو نه.

او دا د دغه ټولو ملتونو د پیروانو لخوا مسلمانان
 یهودیان او نصرانیان شول، په اتفاقی توګه یو
 منلی شوی حقیقت دی، ځکه د وئې کړد د الله اوینده
 ترمنځ د الله له طرفه د حکم او خبر سولولو په برخه
 کښې د واسطو په ثبوت باندې چې هغه واسطې د
 انبیاء وعلیهم السلام هغه عبارت دی قائل دي.

پس د دغه واسطو هغه چې څوک منکرشی هغه
 د دغه ټولو ملتونو او د دین د پیروانو په نړۍ
 په اتفاق سره کافر دی.

هغه سورتونه چې الله پاک په مکه مکرمه کښې
 نازل کړي دي، لکه سورت د نعام، اعراف، اودر، الر،
 او (هم)، او رطس، والا سورتونه، او د دې په شان
 نور سورتونه نو شو، په دغو کښې د هغه مضامینو
 بیان دی کوم چې د دین اصول او بنسټونه دي لکه

په الله او رسول نو د الله او په وسخ د آخرت باندی
ایمان لول شو -

الله تعالی د خپلو پیغمبرانو سره د نصرت او کومښ
کولو ټیښتې او دغه رازیی د کافرانو د هلاکت د څرنگوالی
تسیمی چې پیغمبران یی د روغ ژن کښلی و و بیان
کړی دی او فرمایلي دي:

وَلَقَدْ سَبَقَتْ كَلِمَتُنَا لِعِبَادِنَا الْمُرْسَلِينَ - اِنَّهُمْ
لَهُمُ الْمُنْصَرُونَ - وَاِنْ جُنْدَنَا لَهُمُ الْغَالِبُونَ (۱)
ترجمه: او بیشکه مخکښی صادره شوې ده و عدله ځوښ
د پاره د رالین لیو شویو بندګانو ځوښ، چې بیشکه
پیغمبران هم دوی ته به مدد ورکولی شي، او بیشکه
لښکری زمونږ خاخوا هم دوی غالبه بریالی، دی (پکاږنه)

هَمْ د غه ډول الله تعالی فرمایلي دي:

اِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالدِّينَ اَمَنُوْا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا
وَيَوْمَ يَقُومُ الْاَشْهَادُ (۲)

ترجمه: بیشکه چې مونږ خاخوا مدد کوو له خپلو رسولانو
سره او د مدد کووله، هغو کسانو سره چې ایمان یی راوړي
دی په ژوند د دنیا کښی او په هغه وسخ چې قائم به
شي (و به د ریزی، شاهدان له ملائکو، انبیاء، او مؤمنینو)

(۱) سورة صافات: ۱۷۱-۱۷۳ - (۲) سورة مؤمن ۵۱ -

پر منکرانو باندی۔

او پیغمبران ہفہ ہ وک واسطی دی چی ددوی
اطاعت، پیروی او تابعداری حتی او ضروری ده
لکه چی الله تعالیٰ فرمایلی دی :

﴿وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَّسُولٍ إِلَّا لِيُطَاعَ بِإِذْنِ اللَّهِ﴾^(۱)
ترجمہ: او مونہ نہ دی لیزنی ہیچ رسون مکر لیکلی
مودی، ددی پیارہ چی دده حکم دی او منلی شی
دا الله پہ حکم سرہ۔

او هم دارنگہ الله تعالیٰ فرمایلی دی:
﴿قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ
اللَّهُ﴾^(۲)

ترجمہ: وو وایہ ای محمد! دو بیتہ، کہ چیری
یئی تاسی چی محبت کوی له الله سرہ پس هاتا بعدای
وکری، نو محبت به وکری الله پاک له تاسو سرہ۔

همد غه وک الله تعالیٰ فرمایلی دی:

﴿فَالَّذِينَ آمَنُوا بِهِ وَعَزَّرُوهُ وَنَصَرُوهُ وَ
اتَّبَعُوا النُّورَ الَّذِي أُنْزِلَ مَعَهُ ۚ أُولَٰئِكَ
هُمْ الْمُقْلِقُونَ﴾^(۳)

ترجمه: پس هغه کسان چې ایمان یی راوړوپه ده
(محمد)، او تعظیم یی وکړو دده او مدد یی وکړو ده
او پیروی یی وکړه دهغه نور (رڼا، چې نازل کړی
شوی ده دده سره، دغه ستایلې شوی کسان هم دې
خلاصی موندونکی دی.

او د قران کریم په بل آیت کښی الله تعالی فرمایي:

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ
لِّمَن كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ
اللَّهَ كَثِيرًا (۱)

ترجمه: بیشکه ده تاسو لره په اکړو، رسول الله کښی
پیروی نیکه دهغه چاله پاره چې امید لری د ثواب الله
او امید لری د ثواب او نعمتو نور دوستی ورحمی قیامت،
او یادوی الله لره ډیر.

غیر مشروع واسطه.

که د واسطې خټه یی مقصد دا وی چې د بنده له پاره
حتماً داسې واسطې ته ضرورت دی چې ور له په جلا مانع
کښی او دفع دا ضرار وکښی واسطه او مرستندوی وکړي
او بنده دغه واسطې ته د مثال په توګه دروزی د نصو

او هدايت غو بښتلو په برخه کښي رجوع کونکي او د سي
 او د حاجت سر کولو په اميد ترينه د خپلو حاجتو نو د
 پوره کولو سوال وکړي، نو دا هغه عظيم او خطرناک
 قسم شرک دی چې الله پاک د هم دغه شرک په
 اساس مشرکان کافران بللي دي هکه چې دوى الله
 تعالى نه په غير بدل خوځ متصرفين او سفار شيان
 نيولي و او هغوى يې د نفع او نقصان، مالکان گڼل او
 حال دا چې سفارش د الله تعالى د اذن او اجازي پورې
 اړه لري، الله پاک په دې باره کښي داسې فرمايلي دي:

اَللّٰهُ الَّذِیْ خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ وَمَا
 بَيْنَهُمَا فِیْ سِتَّةِ اَیَّامٍ ثُمَّ اسْتَوٰی عَلٰی
 الْعَرْشِ مَا لَکُمْ مِّنْ دُوْنِهٖ مِنْ زَلٰلٍ وَّ لَا
 شَفِیْعٍ اَفَلَا تَتَذَكَّرُوْنَ (۱)

ترجمه: الله هغه ذات دی چې پيدا يي کړل
 اسمانونه او هکله او هغه څه چې په منځ د دې
 دوام وکښي دی په شپږ ورځو کښي بيا استوی
 وکړه ده په عرش باندې نشته دی تا سولړه بېله
 ده نه بل خوځ دوست او سفارش کونکي، ايا پند
 نه قبلوئ تا سو؟

دارنگه الله تعالى فرمايلي دي:

وَأَنْذِرْ بِهِ الَّذِينَ يَخَافُونَ أَنْ يُحْشَرُوا
إِلَىٰ رَبِّهِمْ لَيْسَ لَهُمْ مِنَ دُونِهِ وَلِيُّ وَلَا
شَفِيعٌ لَّهُمْ يَتَّقُونَ (۱)

ترجمه: او ويره و په دې قرآن سره هغو کسانو ته
چې ويريږي لداینه چې جمع به کړي شادي خپل
پروردگار ته، نه به وي دوی لره سوا دالله تعالی
نه دوست. پم کونکي او نه سفارشی (شفاعت کونکي)
دوی له پاره چې دوی پرهیزکاری وکړي.
فرېنتواو انبیاء سره د تکلیف لري کولو واک
نشته.

په دی هکله الله تعالی فرمایي:

قُلْ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُونِهِ
فَلَا يَمْلِكُونَ كَشْفَ الضُّرِّ عَنْكُمْ وَلَا تَحْوِيلًا
أُولَٰئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَىٰ رَبِّهِمْ
الْوَسِيلَةَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ وَيَرْجُونَ رَحْمَتَهُ
وَيَخَافُونَ عَذَابَهُ إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ
مَحْدُورًا (۲)

ترجمه: و دوايه (ای محمده! د وینته) چې راوبلی
تاسو هغه کسان چې تاسو ور باندې سوا دالله نه دمدد
کارانو گمان کوي پس هغوی اختیار نه لري د تکلیف لري

کولو تاسونه، اونه داسانه ولواو بدله ولواختیار
لری. هغه کسان چی دوی پی عبادت کوی (رامد د شه
ورته وایی) په خپله هغوی خپل رب ته نزدې والی
لټوی چی کوم یوبه له دوی نه ډیر نژدی وی (الله
ته) او امید لری دوی درحمت د هغه (الله) او ویرینی
د عذاب د هغه نه یقینا ستادرب له عذابیه ویره کیدی شی

هم دغه راز الله تعالى فرمایلی دی:

قُلْ ادْعُوا الَّذِينَ رَعَيْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ
لَا يَمْلِكُونَ مِنْ ثِقَالِ ذَرْةٍ فِي السَّمَوَاتِ وَ
لَا فِي الْأَرْضِ وَمَا لَهُمْ فِيهِمَا مِنْ شَرْحٍ وَ
مَا لَهُ مِنْهُمْ مِنْ ظَهِيرٍ وَلَا تَنْفَعُ الشَّفَاعَةُ
عِنْدَهُ إِلَّا لِمَنْ أَذِنَ لَهُ (الایه - (۱)

ترجمه: و دایه (دوی ته ای محمده!) و بولی تاسو
هغه معبودان چی کمان به کاوه تاسو په دوی باندې
د آلهه و) په غیر د الله نه چی دوی اختیار نه لری
د یوی ذری په اندازه، نه په اسمانونو کینی اونه
په حکه کنبی او نشته دی هیڅ حصه او شراکت ددی
دغو معبودانو لره په آسمان او حکه کنبی رپورته او
ښکته، او نشته دی دغه الله لره د دوی نه هیڅول

مددکار، او کپته نه رسوی شفاعت او سفار بنیت په نزد
د الله، مکر شفاعت دهغه چاچی اجازه ورکړي الله هغه
ته، یا دهغه چا پاره چی دهغه په حق کښی د شفاعت
کولو اجازه وشي .

د سلفو یوې ډلې ویلی دی : ځنی قومونه ووچی
هغوی به د خپلو حاجتو نو د سر کولو له پاره عیسی علیه
السلام او عزیر علیه السلام او فریستی بللی، نو الله پاک
دو یته د دې حقیقت څرګنده ونه وکړه چی فریستی او
انبیاء نه د دوی نه د تکلیف لری کولو واک لری، او نه
د دوی نه د تکلیف د بدله ولو اختیار لری، بلکښی هغوی
په خپله الله پاک ته د نژدی کیدو او تقرب هڅه کوی
او د الله تعالی درحمت حاصله ولو په امید دی، او دهغه
د عذاب نه په ویره کښی دی .

په الوهیت سره د فرشتو او انبیاء نیول

کفر دی، الله تعالی فرمایلی دی :

مَا كَانَ لِشَرِّ أَنْ يُؤْتِيَهُ اللَّهُ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ
وَالنَّبُوءَةَ ثُمَّ يَقُولَ لِلنَّاسِ كُونُوا عِبَادًا لِّي
مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلَكِنْ كُونُوا رَبَّيْنَ بِمَا كُنْتُمْ
تُعَلِّمُونَ الْكِتَابَ وَبِمَا كُنْتُمْ تَدْرُسُونَ، وَلَا
يَا مَرْكُمُ أَنْ تَتَّخِذُوا الْمَلَائِكَةَ وَالنَّبِيِّينَ أَرْبَاءَ

أَيَا مُرْكُم بِالْكَفْرِ بَعْدَ إِذْ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ (۱)
 ترجمه: مناسب نه دی هیچ بشر لره چی ورکری
 الله پاک هغه ته کتاب او پوهه په دین او پیغمبری
 او بیا د وایي خلقوته چی تاسی زماندگان (عبادت
 کونکی) شی بی له الله څخه، لیکن داسی کس وایي شی
 تاسو الله والا خلق (عالمان عاملان) په سبب د دی چی
 بنسودته کوی د الله د کتاب، او په سبب د دی چی تاسو
 زده کوی کتاب، او امر نه کوی تاسوته (پیغمبر) چی
 ونیسی تاسو پرینتی او پیغمبران حق دار د بندگی، آیا
 حکم به کوی تاسوته په کفر سره پس له هغی چی تاسی
 مسلمانان شوی یی.

الله پاک پتی مبارکوا یتونو کنبی د اخبره روحانه
 کره ملائکی او انبیاء د بندگی او عبادت حق دار کڼل
 کفر دی پس څوک چی پرینتی او پیغمبران په داسی
 توگه واسطې نیسي چی د مصیبتونو د لری کولو په
 وخت کنبی ورته د راند د شه آوازونه کوی، په دغی
 باندې کوی (ما فوق الاسباب ترینه) دکتودلاسته
 راوړلو او ضرر دفع کولو غوښتنه کوی، له دوینه
 دگناه د مغفرت، د زړه له پاره د هدایت، او دغه راز
 د مشکلاتو د حل او دروزی د پراخ والي په برخه کنبی

سوال کوی نو دغه شخص د ټولو مسلمانانو په اتفاق سره کافر گڼل کېږي. (۱)

علماء در رسول الله صلى الله عليه وسلم و امت
ترمنځ یی یواځی د اسلام د تبلیغ په ساحه کېږي
واسطې دي.

که څو د انبیاءو نه روسته دیني عالمان در رسول
اکرم صلی الله علیه وسلم او دده د امت ترمنځ په دې
شان د واسطو په توګه قبلوی چی عالمان د ویته دین
رسوی، په دین یی پوهه وی، ادب ورته وربښای
(۱) کله چی پرښتو او انبیاءو په حق کېږي د عقیده ساتل
چی دوی د عبادت هقدار دی کفر بلل کېږي، نویاد هغو
کسانو د کفر په برخه کېږي څه سوال پیدا کېږي چی هغوی د ګناه
نه په غیبه مخلوق کېږي نور کسان او کله یی بوټی او داسې نور
شیان د الله تع سره د الله په صفاتو کېږي شریک او د عبادت
مستحق بولي. او چی کله پیغبران داسیابو نه پرته او ملائکي
د الله د حکم او ورکې شوی صلاحیت څخه سوا د خیر او شر رسول
په برخه کېږي د ځان او بل له پاره اختیار نه لري او د الله په حضور
کېږي خپلې بې وسې څرګندونه کوی او د عبادت نه یی سر
غړوته د ځان لپاره کړی نوبل به څو وی چی هغه به د الله
پاک په صفاتو کېږي الله سره برخه وال وی او یا به د اختیار خاوند وی
په قرآن کریم په دې اړه زیاته شوې ده وجود لری. (ژباړن)

او مقتدی په صفت د هغوی د خبرو پیروی کیدی، نو دا خبره یی درسته او پرځای ده هکه دغه کسان د دینی علم پوهان چی کله په یوه مسئله باندی راجمع شی او اتفاق وکړی، نواجماع یی په قطعی او یقینی توگه هجت ده هکه چی دوی ټول په اجتماعی ډول سره په ضلالت باندې نه غوندیږی.

او که چرته د دوی ترمنځ په کوم شی کښی اختلاف ولیدل شی نو حکمی د الله تعالی په کتاب (قران مجید) کښی او د رسول الله صلی الله علیه و سلم په احادیثو کښی لټول پکار دی چی هغې ټلې راجمع کړی هکه چی یوی په یواځې ځان په مطلق ډول سره معصوم نه دی بلکښی د رسول الله صلی الله علیه و سلم نه پرته نور په ټولو خلقو کښی د هر کس د کلام یعنی خبرو یوه برخه یی د منلو وړ یی، منل کیدی او یوه برخه یی د منلو وړ نه وی، پرینو ډل کیدی.

د علماء د مقام په هکله رسول الله صلی الله علیه و سلم فرمایلي دي :

«العلماء ورثة الانبياء، فان الانبياء لم يورثوا دينارا ولا درهما وانما ورثوا العلم فمن اخذه فقد اخذ بحظ وافر» جزء من حدیث رواه ابوداؤد و الترمذی بسند صحیح -

ترجمه: علماء د پيغمبرانو واداران دی او شت نشته چې پيغمبرانو د خانه دوسته دینار او درهم په میراث سره نه دی پرینودی بلکینی هغوی په یقینی ډول سره پرینبی دی نو چا چې دغه علم واخست او زده یی نه کړه پوره برخه ترلاسه کړه. دادهغه حدیث جزدی چې ابوداود او ترمذی په صحیح سند سره روایت کړی دی.

او څوک چې د مجازی پاچا د وزیرانو او مرستیالانو په شان چې پاچا ورعیت په منځ کینی د وساطت دندی لری، د الله او مخلوق ترمنځ هم د غه ډول واسطی په دی شان سره ثابته وی چې دغه واسطی الله تعالی ته د مخلوق اړتیا وی وړاندی کوی او الله د دغو واسطو په وساطت او سفارش سره بنده کانونه لاس بنودنه کوی او روزی ورکوی، پس په دی اساس مخلوق خپلی غوښتنی هغوی ته واسطوته، وړاندی کوی، او هغوی په دې باره کینی بیاد الله تعالی څخه سوال کوی او مثال یی داسی دی لکه څنگه چې د پاچایانو په وړاندی واسطې قرار لری چې دغه واسطی په دی خاطر چې له نورو خلقو په نسبت د پاچایانو په نزد د اعتبار له پلوه ځانگړی مرتبی لری. نو دوی د اولس یعنی رعیت اړتیا وی هم پاچایانو ته په

گوته کوی او هم یی د پوره کولو مطالبه او غوښتنه
کوی، او عام خلق یعنی اولس خپلی مطالبی د غوښتو
(وزیرانو او مرستیالانو) ته وړاندی کوی، او داله دی
امله چی د پاچا نه مستقیم نیغ په نیغه، سوال کول ورته
یا بی ادبی معلومیدی، او یا دا چی په مستقیمه توگه
د حاجت منلوخوا د پاچا نه په غوښتنه کښی ورته
واسطوته په مراجعه کولو، یا ته فائده وی هکله
دغه واسطی (مشیران، وزیران او مرستیالان) د حاجت
منوپه پرتله سره د پاچا په نزد خاص او نژدی مقام لری
پس هغه خو له چی په دغه ترتیب سره د واسطو
په ثبوت باندی عقیده لری، نو هغه کار او مشرت
دی، او واجب دی چی د توپی ویتلو غوښتنه ترینه
و شی که توبه یی ویتله ښه ده، او که توبه یی نه
ویتله نو قتل یعنی ودی وژلی شی .
او داهغه کسان دی چی خالق یی د محسوس تشبیه
کړی دی او الله (ج) سره یی شریکان پیدا کړی دی
او په قرآن کریم کښی په دغو کسانو باندی رد کول
په دومره زیاته اندازه سره لیدل کیږی چی په دغه
فتوی کښی حای کیدلی نه شی .

د خلکو او پاپایانو ترمنځ واسطې درې ډوله دي.

د پاپایانو او خلکو ترمنځ چې کومې واسطې قرار لري
د هغې درې وېجې دي:

لومړۍ وېجه داده چې دغه واسطې پاپاته د
خلکو د حال احوال څخه کوم چې پاپاته په هغې باندې
علم نه وي خپور کوي، نو که څوک وايي چې الله (ج)،
د بنده کانو په احوال باندې نه خبرېږي مګر هله خبر
شي چې ځيني ملا نګې او انبياء او يا نور څوک ورته د
بنده کانو د حال څخه اطلاع ورکړي، نو داسې کافر
دي. ځکه چې الله پاک په پټو يعنې په ورو او پريپټو
خبرو باندې پوهېږي، او هغه څه چې په ځکه او آسمان
کښې پټ دي د الله پاک د علم څخه خارج نه دي (وَهُوَ
السَّمِيعُ الْبَصِيرُ) د الله بڼه آوريدونکي او بڼه ليدونکي
دي (الله)، په مختلفو ژبوسره د بېلا بېلو هاجتونو
د غوښتلو په برخه کښې ناري او فريادونه آوري، او
د يو آواز اوريدل، دی د بل آواز د اوريدلو څخه نه منع
کوي، دغه راز دی په کثرت د سوالو نو سره غلطېږي
نه، او د غوښتلونکو په غوښتنه سره خفه کېږي نه.
دويمه وېجه داده چې پاپا د معاونينو (مرستيالانو)
د مرستې نه پرته، نه د ملت د چارو تدبير کولې شي
اونه د دښمنانو په مقابل کښې د فاع کولې شي نو هغما

ورته د معاوینو او مرستیالانو د نیولو ضرورت وی
 هکله چې دی یې وسی او کمزوری دی او الله جل جلاله دغه
 ناقصو صفتونو څخه پاک دی د چا کومک او مرستې احتیاج
 نه لري؛ الله تعالیٰ فرمایلی دی:

قُلْ اَدْعُوا الَّذِيْنَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُونِ اللّٰهِ
 لَا يَمْلِكُوْنَ شَيْْئًا ذِكْرًا فِي السَّمٰوٰتِ وَلَا فِي
 الْاَرْضِ وَمَا لَهُمْ فِيْهِمَا مِنْ شَرِيْءٍ وَمَا لَهُ
 مِنْهُمْ مِنْ ظٰهِرٍ - (۱) توجه یوحنا مخبني شوی
 ده ودي کتلشي.

دغه ډول الله تعالیٰ فرمایلی دی:

وَقُلِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي لَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَ
 لَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيْكَ فِي الْمُلْكِ وَلَمْ يَكُنْ
 لَهُ وَلِيٌّ مِنَ الدَّٰلِ وَكَبْرُهُ كَبِيْرًا - (۲)
 ترجمه: ووايه ټوله ستاينه الله تعالیٰ لره ده هغه د
 لره ده چې نه یی ولد نیولی دی اونه ورسره څوڅ په
 بادشاهي کښې شريک شته دی، اونه ورلره څوک
 مددکار شته دې وې له وجې نه لکه چې کتاب بیان
 وایی، او په لويی سوره يا ذکريه الله لره ده وخت
 په لويی کامله سوره.

رِشاه صاحب په مَوْضِع القرآن کښی لیکي: په الله
باندې بی دسی یعنی چرته راځي نه چی مددکار
ته بی ضرور پښی شی، ژباړن

د اسبابو په عالم کښی چی څه موجودات دی الله
دهغو ټولو خالق، پالونکی او مالک دی او هیڅ چاته احتیاج
نه لری غنی او بی پروا دی، او دا الله تعالی نه ماسوا چی
هر څوک دی هغوی ټول الله پاک ته محتاج دی.

اما کوم چی پا چایان دی هغوی دخپلو مرستیالانو
معاونت ته احتیاج او اړتیا لری بلکښی حقیقت دا دی
چی دوی په بادشاهي کښی دهغوی سره برخه والی
او الله (ج) یودی ده سره هېڅوک په سلطنت (واکمنی)
کښی شریک نشته لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ
لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ.

دریمه وجه داده چی پا چا تر هغه وخت پورې دی
چاله پلوه تشویق نه شی ده سره د ملت په حق کښی
د فائدی، احسان او شفقت کولو قصد نه پیداکړی نو
کله چی پا چا په دې ارتباط یا دخپلونا صحنو (مشاورینو)
له خوا چی د پا چاد محبوبیت خیال ورسره وی مخاطب شی
او یا ورته په دی مورد کښی به داسې توکمه دیو چا
له خوا مشوره وراکړل شی چی د پا چا سره هم امید پیدا
شی، او هم ورسره خوف (ویره) پیدا شی، نو بیا دغه وخت

د پاچا په عزم او ایراده کښی د ملت دارتیاؤ در فم کولو
په باب چمتو والی رامنځ ته شی، او دایا له دی امله چی
د ناصح او مشیر سپارښت د ده په زړه باندی اثر او اغیزه،
کړی وی، او یا داچی د مشوره وړ کونکی د وینا تر تاثیر
لاندی کومی چی تشویق او تخویف د واکه افاده کولای
دی.

اما الله تعالی د کرد و اشیاؤ رب او مالک دی، او موږ
چی څومره په خپل اولاد باندې توحم لری الله پاک د ښه
هم زیات په خپلو بنده کانو باندی مهربان دی!

دغه ډول د ټولو اشیاؤ خلقت د الله پاک د ارادی پورې
اړه لری که الله پاک د کوم څیز د پیدا کیدو اراده کړی وی
نو هغه به وجود کښی راحی او که الله تعالی یی اراده نه
وی کړی نو د هغه وجود بیا امکان نه لری.

او د الله، چی کله د ځینو بنده کانو له پاره د کټوتوب
د ځینو نورو کسانو پورې مربوط کړه لوی کونو بیا دغه کسان
د هغوی سره مرسته پیل کړی، د عاکول وړ ته شروع کړی
او په دې برهه کښی ور له په سفارش بنا وکړی او دغسی
د دی نور امثال هم واخله، پس د الله تعالی هغه ذات دی
چی د دغه ټولو شیانو خالق دی، او د هغه ذات دی
چی د احسان کونکی د عاکوی او سفارش والا په زړه کښی
یی د دعا، سفارش او نیکی کولو لاره پیدا کړی ده.

اودى ا مکان هم نشته چى داسى خوڭ دى مود
 ووسى چى هغه دى الله (ج) لره د چپلى ارادى پر خلافت
 باندى بچور كړى او يا دى هغه الله پاك ته په هغه
 باندى خبر وركړى چى الله پاك په هغه باندې رالغيا
 باندې (علم نه د لوده، اوداسى خوڭ هم نشته چى
 هغه الله پاك لره د اُميد او ويرى وركولو سبب وگرځي)
 او هم دغه وجه ده چى رسول الله صلى الله عليه وسلم
 فرمايلي دى:

لَا يَقُولَنَّ أَحَدُكُمْ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي إِنْ شِئْتَ... الْيَقِينُ
 ستا سوخته يو كس دى داسى نه وايي چى: اى الله! كه
 ستا خوښه وي نو بخښنه راته وكړه، اى الله! كه ستا
 خوښه وي را باندې ورحمېده - بلكېنى په يقين سره دى
 سوال كوي ځكه چى الله پاك مختار دى خوځيى مجبوري
 نشي.

شفاعت د الله پاك دا د ن پورې اړه لري

سفارشيان به د الله تعالى په حضور كې د هغه د
 اجازى نه پرته لكه چى الله (ج) فرمايى سفارش نه شي كولى
 (مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ) (۱) خوځ
 دى هغه كس چى سفارش به وكړي په نزد دده مكرپه
 احازت دده - او الله پاك فرمايلي دى:

(قُلْ اَدْعُوا الَّذِيْنَ زَعَمْتُمْ.... الاية (۱))
 همدارنگه الله تعالى فرمايلى دى: (وَلَا يَشْفَعُونَ
 اِلَّا لِمَنْ اُرِىَ) (۲) شفاعت به نه كوى مگرد هغه چاله
 پاره چى الله پرى راضى شوى وي. پس داخبره يى په
 د اكه كره چى هر هغه خوځو چى په غير د الله (ج) څخه
 بللى شي، هغه نه واكمن دى اونه ودره د الله په
 واكمنى كېنى برخه شته اونه دى د الله لپاره معاون دى
 اوشته نشته چى سفارش يى د الله دا دى پرته كته نه
 شى رسولى.

اما پاچا يان داسى نه دى، ځكه د پاچا يانو په حضور
 كېنى سفارش كونكى كله د قدرت خاوندان وي، كله د پلما
 سره په سلطنت يعنى واكمنى كېنى شريكان وي او كله د
 پاچا يانو سره په دولتي چارو كېنى مرستيال او كوميان
 وي. نو دغه كسان اود دوى نه علاوه نور كسان
 پرته له دى چى د پاچا څخه اجازه واخلې د پاچا په وړاندې
 سفارش كوى اود پاچا له خوا يى سفارش منل كېږي
 اودا كله له دى امله چى پاچا ورته احتياج لري، او كله
 له دى وجى نه چى پاچا ترسېنه ويره حسن كوى، او كله
 يى ورسره د هغه احسان او انعام په مقابل كېنى د بدلى
 او مكافات په توگه قبولى چى دوى د پاچا سره كړي وي

بناءً دی د خپلې نبعې او حوئی سفارش له دی و چې قبلوی
چې دی خپلې پېچې ته احتیاج لری هکله د هوئی او نبعې
مخالفت یی ارو مرو په ضرر تما مینې، دغه راز دی خپل
نوکر سفارش هم نه رد کوی، هکله که رد کوی یی نو ده س
داویره پیدا کیږی چې یا به یی د امر هغه سر غړه ونه
د کړی، او یا به ده ته په زیان رسولو کښی کونښن د کړی
د بند کانا نو ټول خپل منعی سفارشات په همدی
ترتیب سره صورت مومی، پس هیڅ یوکس د بل چا سفارش
نه قبلوی مگر له دی امله یی قبلوی چې یایی ترینه تمه
کیږی او یایی ترینه ویره کیږی. (والله تعالیٰ هیڅ چا
تمه نه لری، د هیڅ چا نه ویریزی نه، او هیڅ چاته احتیاج
نه لری، بلکښی هغه غنی ذات دی، او فرمایلی دی:

اَلَا اِنَّ لِلّٰهِ مَنْ فِي السَّمٰوٰتِ وَمَنْ فِي الْاَرْضِ
وَمَا يَتَّبِعُ الَّذِيْنَ يَدْعُوْنَ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ
شُرَكَاءُ اِنْ يَتَّبِعُونَ اِلَّا الظَّنَّ وَاِنَّ هُمْ اِلَّا
يَحْرُصُوْنَ - قَالُوا تَخَذَ اللّٰهُ وَلَدًا سُبْحٰنَهُ

هُوَ الْغَنِيُّ لَهُ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ (۱۱)

ترجمه: خبردار یقینا د الله تعالیٰ په اختیار کښی دی
هغه څوک چې په اسمانو نو کښی دی، او هغه څوک چې په
ځمکه کښی دی. او تابعداری نه کوی هغه کسان چې په غیر

دالله نه شریکانولره بولې، اوتابعداری نه کوی دوی
مکړدگمان، اونه دی دوی مکړد زوغثت، اېکل کارونه
کوی ... وایی دوی نیولی دی الله تعالی ولد نازولی،
پاک دی الله تعالی، دی بې نیازه دی، خاص ده لره دی
هغه څه چې په آسمانونو کښی دی او هغه څه چې په ځمکه
کښی دی .

اومشرکانو چې کوم سفارشیان نیولی دی دوی دهم
دغو مشرکانوله خوا سفارشیان کېد کیدی، الله تعالی فرمایي
وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْصُرُهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ
وَيَقُولُونَ هَؤُلَاءِ شُفَعَاءُ نَا عِنْدَ اللَّهِ قُلْ
اَتُنَبِّئُوكَ اللَّهُ بِمَا لَا يَعْلَمُ فِي السَّمَوَاتِ وَلَا
فِي الْأَرْضِ سُبْحَنَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ - (۱)

تره: اوبندګی کوی داخلې په غیرالله نه دهغه چا
چې نه ضرر رسولی شی ددبته اونه نفع رسولی شی دوی
ته، او وایی دوی چې داکسان سفارشیان زموږ دی دالله
تعالی په دربار کښی، وایه ته آیاتاسو خبرورکوی الله
تعالی ته دهغه څه چې نه دی پوهه په هغی باندی په
آسمانونو کښی اونه په زمکه کښی دیعنی داسی شی چېرې
نشته، پاک دی الله تعالی او پرلوی دی له هغو اشیاو څخه
چې دوی یې شریکوی دالله (ج)، سوره - اوهم دارنکه الله تم

فرمایلی دی:

فَلَوْلَا نَصْرُهُمُ الَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ
اللَّهِ قُرْبَانًا آلِهَةً لَّكَ ضَلُّوا عَنْهُمْ وَذَلِكَ
إِفْكُهُمْ وَمَا كَانُوا يَفْتَرُونَ (۱)

ترجمه: پس ولی مرسته ونه که له دوی سره هغو
چی نیولی وودوی هغوی لره معبودان بې له الله نه
د پاره د نژدې والي الله ته بلکښی ورت شول (د عتلا
په وخت کښی) له دوی څخه اوهم دادی دروغ ددی
اوهغه څه چی تری یی دوی پرالله .

آود مشرکانود عقائد ونه د خبر وړ کولو په لړکی
پی داسی فرمایلی دی:

مَا نَعْبُدُ إِلَّا لِقَرِّبْنَا إِلَى اللَّهِ زُلْفَى الْآيَةِ (۲)

ترجمه: او ویل دوی: عبادت نه کوو مونږ ددوی
مکر ددی له پاره چی نژدی کړی دوی مونږ الله تعالی
ته په مرتبه د قرب کښی.

دغه راز الله تعالی فرمایلی دی:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّخِذُوا الْمَلَائِكَةَ وَالنَّبِيِّنَ
أَرْبَابًا (۳) الْآيَةِ (۳)

اوهم داسنکه پی فرمایلی دی:

قُلِ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُونِهِ

فَلَا يَمْلِكُونَ كَشْفَ الضُّرِّ عَنْكُمْ وَلَا تَحْوِيلًا
 أُولَٰئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَىٰ رَبِّهِمُ
 الْوَسِيلَةَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ وَيَرْجُونَ رَحْمَتَهُ
 وَيَخَافُونَ عَذَابَهُ إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ
 مُحْدِثًا - (۴۸)

مگر سفارش دالار اودعا کوئی صرف هغه د ول سفا^ش
 اودعا کوپ شی دکوم په باره کښی چی ورته اجازه^{حاصله} شوی
 وی، پس دی هغه د ول شفاعت نه شی کوپ دکوم هغه
 چی منع راغلی یی، لکه د مشرکانو په حق کښی سفارش
 کول او ور له بخښنه غوښتل شوالله تعالیٰ فرمایلی دی:
 مَا كَانَ لِلنَّبِيِّ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَنْ يَسْتَغْفِرُوا
 لِلْمُشْرِكِينَ وَلَوْ كَانُوا أُولَىٰ قُرْبَىٰ مِنْ بَعْدِ مَا
 تَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُمْ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ، وَمَا كَانَ
 اسْتِغْفَارُ إِبْرَاهِيمَ لِابْنِهِ إِذْ عَاذَ
 وَعَدَهَا آيَاتُكَ فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُ أَنَّهُ عَدُوٌّ
 لِّلَّهِ تَبَرَّأَ مِنْهُ إِنَّ إِبْرَاهِيمَ لَأَوَّاهٌ حَلِيمٌ - (۲۱)

ترجه: نه دی دوا پیغمبر لره او نه مسلمانانو لره چی
 بخښنه ووغواپی د مشرکانو له پاره اکرکه وی دوی غاوند
 د خپلوی پس له هغې نه چی ښکاره شوه د ویته چی دوی
 دوزخیان دی، او نه وه بخښنه غوښتل د ابراهیم د خپل

پلار له مکر په سبب د وعدی وده چی کړی ده (پلار) هغه
 وعده دده (ابراهیم) سره پس هکله چی بنکاره شوه ابراهیم
 ته چی دی د بنمن د الله دی نو بیزاره شو هغه نه بیشکه
 ابراهیم خامخا دیر نوم زری اوسبرناک و. او دغه ډول الله
 تعالی د منافقانو په هکله فرمایي دی:

سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ أَسْتَغْفَرْتَ لَهُمْ أَمْ لَمْ تَسْتَغْفِرْ
 لَهُمْ لَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ (۱)

ترجمه: برابره خبره ده په حق د دوی کښی که ووغواړي
 ته بخښنه د دوی له پاره او که یی ونه غواړي د دوی
 له پاره، هیڅکله به ونه بخښی الله دوی لره.

او په صحیح حدیث کښی ثابت شوی ده چی الله پاک
 خپل پیغمبر د مشرکانو او منافقانو په حق کې بخښنی
 غوښتلو هغه منم کړی دی، او ددی خبری هغه یی خبر
 وړ کړی دی چی دی (الله) د ویته بخښنه نه کوی او
 فرمایلی یی دی:

إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا
 دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ (۲)

ترجمه: یقینا الله پاک نه بخښی چی شرک او کي شی
 د هغه سره، او بخښی هغه کتا هونه چی کم دی د دینه
 هغه چالره چی اراده و فرمایي د مغفرت یی. دغه ډول

فرمایلی دی:

وَلَا تَصَلِّ عَلَى أَحَدٍ مِّنْهُمْ مَّتَّ ابْدًا وَلَا
تَقُمْ عَلَى قَبْرِهِ إِنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ
وَمَا تُوَاوَهُمْ فَاسِقُونَ، (۱)

ترجمه: او هیچ کله مه کوه مونج (د جنازه) په هیچ
تن له دغو (منافقان) چی مرشی، اومه درینزه په قبر
دده (د دعا، استغفار، یا تدفین) اهتمام له پاره، بیشکه
دغه (منافقان) کافران شوی دی په الله تعالی او په رسول
دهغه، او مړه شوی دی دوی په داسی حال کینی چ
دوی نافرمان وو، هم دارنگه الله تعالی فرمایلی دی:
اُدْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً إِنَّهُ يَرْجِبُ
الْمُعْتَدِينَ (۲)

ترجمه: و بولی تاسی خپل رب لره (هر وخت) په زاری
عذراو په پټه سره بیشکه چی الله نه خوښوی تیریدونکی
له شرعی حدودو نه په دعا کینی، - او په دعا کینی شرعی
حدود څخه تجاوز دادی چی بنده د الله پاک څخه دهغه
کار کول غواړی چی الله پاک هغه کار نه کوی د مثال په
توگه دی نبی نه دی او د الله پاک څخه د پیغمبری
مقام غواړی، یا د مشرکانو له پاره د مغفرت سوال کړی
اوداسی نور شو او یادای د الله پاک څخه د کناه او

معصیت سوال کوی لکه په کفر، فسق او نافرمانی کولو
 سره د الله (ج) نه د کومک غوښتنه کوی، پس سفارش
 کونکی هغه څوک دی چی الله پاک ورته د سفارش کولو
 اجازه کړی وی، او بیا دی هغه پر د غوښتنه کولې شوې
 په دغه غوښتنه (دعاء) کېنې کنا نه وی، که چرته
 یو تن یی داسی څه ووغواړی چی ورله مناسب نه وی
 نو بیا په هغی باندې ټینکار نه کوی ځکه چی هغوی پښه
 هغی باندې د ټینکار کولو څخه لکه چی الله تعالی فرمایي
 معصوم دی:

إِنَّ ابْنِي مِنْ أَهْلِي وَإِنَّا وَعَدُكَ الْحَقُّ وَ
 أَنْتَ أَهْلَكُمُ الْحَكِيمُ (۱)

ترجمه: بیشکه ما ځوی زما د اهل څخه دی، او بې شکه
 وعدۀ ستا سوځه ده، اوتۀ دیر لوی حکم کونکی یی،
 بیا الله پاک و فرمایل:

يُنوحُ إِنَّهُ لَيْسَ مِنْ أَهْلِكَ إِنَّهُ عَمَلٌ غَيْرُ
 صَالِحٍ فَلَا تَسْأَلْنِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ وَأَنْتَ
 أَعْظَمُ أَنْ تَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ - قَالَ رَبِّ انِّي
 أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَسْأَلَكَ مَا لَيْسَ لِي بِهِ عِلْمٌ وَإِلَّا
 تَغْفِرْ لِي وَتَرْحَمْنِي أَكُنْ مِنَ الْخَسِرِينَ (۲)

ترجمه: ای نوحه! یقینا دی ستا د اهل څخه نه دی

هڪه چي دي دداسي عمل والا دي چي نيٺ نه دي پس
 دُعا مه غواړه زمانه دهغه چا په باره کښي چي نشته
 دي تالره ده هغه (دايمان) په باره کښي يقين بيشکه
 زه پند درکوم تاته چي (نه) شي ته له جاهلانوَڅخه
 وويل ده: (نوځ) اى ربه هُا! يقيناً زه پناه غواړم پتا
 سره له دي چي سوال وکړم له تانه دهغه چا په باره
 کښي چي نشته مالره دهغه په ايمان باندې يقين
 اوکه ته بخښنه و نه کړي ماته اورحم و نه کړي په
 ما باندې نو شم به زه له زيان کارانونه.

او هسفرارش کونکي، اود عاوالا چي دايځه پاڅ په
 دربار کښي سوال اوسفرارش اود عادالله تعالى د قضا
 قدر او مشيت پوري اړه لري پس دالله هغه ذات دي
 چي قبلونکي دسفرارش دي ادا جابت کونکي ددعا دي
 او هغه ذات دي چي دسبب او مسبب دواړو خالق دي
 اود اود عاد هغو اسبابو د جملې څخه ده کوم چي د
 الله تعالى له طرفه مقدر شوي دي.

پس کله چي حقيقت په دي ترتيب سره دي بيانو
 محض اسباب مؤثر گڼل يې له دي چي مؤثر حقيقي
 ته يې نسبت وشي، شرک في التوحيد گڼل کيږي
 اود سبب څخه په دي وجه کار نه اخستل چي په دې
 برخه کښي يې سببيت تثبيت نه دي داد عقل تنقيص

اونیکر تیا وجه ده او په کلي توکه د اسبابو څخه
سترگی پتول چی هیڅ وجود نه لری داد شریعت یې
اعتباره کول او د باندی داغ لکول دی، بلکینی په
بنده باندی د لازم دی چی دی به متوکل علی الله
اوسینې او دده څخه به سوال او غوښتنه کوی او
امید به ترینه ساتی او دا ځکه چی الله پاک د بنده د مشکل
د حل له پاره د مخلوق دعا او ځنی نور شیان چی خوښی
وی اسباب مقرر کړی دی -

د ادنی په حق کینی د اعلی له طرفه دعا

غوښتل او دغه راز بالعکس د وار په مشرق طریق
د دعا غوښتل یوه مشروع او جائزه طریقه ښی
لوړی مرتبې ځاوندی د تبتی درجې د څښتن له پاره
کولې شی او د تبتی درجې والا یی د لوړی درجې ځاوند
په برخه کینی کولی شی لکه چی د انبیاء علیهم السلام څخه
به د شفاعت او دعا غوښتنه کیده او دغه راز مسلمانانو
د استسقاء یعنی د باران کیدلو په برخه کینی د رسول الله
صلی الله علیه و آله د سفاربت او دعا غوښتنه کړی (۱)
او همدارنگه بیا د رسول الله صلی الله علیه و سلم څخه
بعد عمر رضی الله عنه او نورو مسلمانانو په ګډه سره د
(۱) د اعلی له طرفه د ادنی په حق کینی د دعا کولو مثالونه

استسقى په باره كېنى د نبى عليه السلام تره عباس رضی الله عنه د د عاكولو له پاره غوره كه او وړاندې يې كړې -
 د غه د ډول خلك به د قيا مت په وړخ انبيا و و عليهم -
 السلام مخه د شفاعت غوښتنه كوي چې محمد رسول الله صلى الله عليه وسلم په دوى كېنى دك د و سفارش كود نكو سردار دى، او د يو شمير خاصو سفارشونو ديار هم د هم ده په برخه دى، اما د دى سره سره بيا هم په صحيحو كېنى د رسول الله صلى الله عليه وسلم مخه دا خبره ثابت ده چې ده فرمايلى دى: (۱)

اذا سمعتم المؤذن فقولوا مثل ما يقول ثم صلوا
 على فانه من صلى على مرة صلى الله عليه عشا
 ثم سلوا الله لى الوسيلة فانها درجة فى الجنة
 لا تنبغى الا لعبد من عباد الله وأرجو ان اكون
 ذلك العبد فمن سأل الله لى الوسيلة حلت له
 شفاعتى يوم القيامة» - (۲) يعنى كله
 چې تاسى د مؤذن مخه اذان آوري نو تاسى ورسره هغه
 هه ووايئ چې هغه يى وايي (دا اذان كلمات ورسره تكله
 دى، او بيا وروسته پر ما باندې درود ووايئ كه هغه
 (۱) دا د دى له پلوه دا على درجې د خپلتن له پاره دعا
 غوښتلو مثالونه ذكر كړي - (ژباړن) -
 (۲) دا يواځې مسلم روايت كړى دى -

خوځ څه پرما باندې يو وار درود وو وايي الله پاک
 په هغه باندې لس کړت درود وائی بيا ورپسې د الله تعالیٰ
 څخه زماله پاره وسيله وغواړي هکه دغه وسيله په
 جنت کښې يوه درجه ده څه د الله تعالیٰ د بنده کانسو
 څخه د يو بنده له پاره اختصاص شوی ده، او زه هيله
 کوم څې دغه بنده زه وو وسم پس خوځ څې زماله پاره
 د الله پاک څخه وسيله او غواړې نو د قيامت په ورځې زما
 د شفاعت له پاره مستحق وگرځیده -

دغه راز عمر رضی الله عنه څې کله د عمری کولو لپاره
 تللو او رسول الله صلی الله علیه و رته په څخه ښه ويله
 نو عمر رضی الله عنه ته یې و فرمایل: (يَا اَخِي لَا تَنْتَسِي
 مِنْ دُعَائِكَ، (۱) ای زه که! ما په دعا کښې له ياده
 مه اوباسه -

پس نبی علیه السلام د خپل امت څخه غوښتي دی څې
 د ده له پاره دعا وغواړي، لیکن دغه غوښتنه د دی
 جملې څخه نه ده څې دی کښې د خپلو امتیانو څخه سوال کړي
 بلکښې دی دوی ته په دی باندې داسې امر کوي لکه
 څرنگه څې دی ورته د نورو نیکو اعمالو په باره کښې
 په کومو څې ثواب حاصلېږي، امر کوي، د رسول الله صلی

(۱) د دې حدیث په سند کښې عاصم بن عبد الله
 دی او هغه ضعیف دی -

الله عليه وسلم له پاره د خپلو امتيانو په ټولو اعمالو کې چې د دوی له خوا ترسره کېږي د دوی په شان اجرې، ځکه د رسول الله صلی الله عليه وسلم څخه ثابته ده چې ده فرمایلي دي: مَنْ دَعَا إِلَى هُدًى ... الخ

یعنې چا چې د نیکۍ په لوري بلنه ورکړې نو ده لپاره د هغو کسانو د ثواب په اندازه اجرې چې د دې تابعان وکړي بې لاسي چې د دوی په اجر کېنې څه کم والی راشي او څوک چې د گمراهۍ په لوري بلنه ورکوي نو پرده باندې به د هغه چا د گناه په اندازه گناه پټې کېږي چې د ده پيروي کړې وي بې له دې چې د دوی د گناهو په بار کېنې څه کم والی راشي.

پس په داسې حال کې چې رسول الله صلی الله عليه وسلم د هر نیک عمل په لوري خپل امت ته بلنه ورکړې ده، نو د ده له پاره د دوی په ټولو هغو اعمالو کې چې په هغې کېنې د ده تابعان وکړي دي، د دوی په شان اجر دی.

دغه ټول کله چې دوی په رسول اکرم صلی الله عليه وسلم باندې درود وايي، نو الله پاک په هر یو د هغوی باندې لاس ځلي درود وايي رحمت لېږي، او د رسول الله صلی الله عليه وسلم له پاره د دوی د اجر په شان اجر هماغسې او د ځنډه خبره ده چې الله پاک د رسول الله صلی الله عليه وسلم

په حق کښی د دوی د د عا اجابت کوی او شت نشته چې الله
تعالی د دغه د عا په واسطه سره دوی ته ثواب یعنی
بدله ورکوی، او کومه فائده چې رسول الله صلی الله علیه
ته رسیدی هغه د دغه د عا په واسطه سره د الله تعالی
د لوری نعمت کړی.

دُعَا دَاعِيْ اَوْ مَدْعُوْلُهُ دُ وَاوْتَهُ كِتَابًا سُوْرًا

د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه په صحیح حدیث
کښی ثابت ده چې ده فرمایلی دی: داسی یو سړی
نشته چې دی د ځپل و وورله پاره په غیاب کښی د عا
کوی مکر دا چې الله پاک هغی له یوه فرېسته مقررده وی
چې هر واری دی د ځپل و وورله پاره کومه دعا کوئ نو
دغه مقرر شوی فرېسته وایي: آمین او ستاله پاره دی
هم دومره وی.

په یو بل حدیث کښی راغلی دی: (رَأْسُ رُحْمِ الدَّاعِيِ
دَعْوَةُ غَائِبٍ لِّغَائِبٍ) (۱) یعنی ډیره زیاته د قبول و
د عا په غیاب کښی د یو چا له پاره دعا کول دی.

پس د بل له پاره په دعاغوښتلو سره داعی دعا کوئ
او مدعو له (د چا له پاره چې دعاغوښتل کړی) د واپو

(۱) منذری، ذهبی، او ځینو نورو حدیث پوهانو

دغه حدیث ضعیف بللی دی.

ته کته رسیدی اگرچی دعا کونکی په رتبه کینی د هغه چا
چی دعا وړ له غوښتل کیری ټیټ هم وی، له دی امله
مؤمن چی کله دخپل ورور په حق کینی کومه دعا کوی نو
په هغی سره هم ده ته فائده حاصلیږی او هم پرې
هغه چاته فائده رسیږی چی دعا وړ له غوښتل کیری -
پس چاچی بل ته وویل: زما له پاره دعا وکړه او په
سره یی خپل ځان اود دعا کونکی دواړو ته کته رسو
مقصد و، نو دې او هغه مسلمان روری دواړه د نیکۍ او
تقوی په برخه کینی د یو بل مرستیالان وگرځیدل ځکه
ده خپل دعا کونکی ورور د مطلوب په لور و هڅاوه اود
هغه څه ترسره کولو ته یی متوجه که چی د دواړو له
پاره پکینی فائده او کته ده -

پس غوښتونکی په دعا سره د داسی فعل چی دواړو
ته پکینی فائده وی د هغه چا په شان دی چی بل ته په
نیکۍ او تقوی سره امر کوی چی بیا مامور ته د دغه عمل
په انجامولو سره هم ثواب رسیږی او آمرته هم ده
د ثواب په اندازه ثواب حاصلیږی ځکه چی دغه مامور
دی نیک عمل ته ډاډلی دی، او بالخصوص د هغود عاکانو
په برخه کینی لکه چی الله تعالی فرمایلی دی: **بُذِرَ مَآمُورٌ**
مَنْ حُوِّلَ شَوْءٌ دِي - وَاسْتَغْفِرُ لَكَ ذَنْبَكَ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَ

ترجمه: او بخنبینه اذغواپه دکناه خپلی اود پاره د
 مؤمنانو سرپو او مؤمنانو ښځو په دې کښی الله پاک
 په استغفار سره امر کړی دی او بیا یې فرمایلی دی:
 وَلَوْ أَنَّهُمْ إِذْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ جَاءُوكَ فَاسْتَغْفَرُوا
 اللَّهَ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُولُ لَوَجَدُوا اللَّهَ تَوَّابًا رَحِيمًا
 (۱) - ترجمه: او که چېرې دا د له کوم وخت چې ظلم وکړه
 دوی په ځانونو خپلو داغلی دى تاته پس بخنبینه غوښتی
 دى دوى له الله څخه او بخنبینه غوښتی دى پیغمبر د دوى
 له پاره نوځا مخا به موندلې وو دوى الله تعالى لره ښه
 قبلونکى د توبې د پر رحم والا.

په دې آیت کښی الله پاک دعا مو خلقو دا استغفار او
 د دوى په حق کښی یې در رسول الله صلى الله علیه وسلم
 دا استغفار دواړو ذکر کړې دى، او په هغه بل آیت کښی رسول
 الله صلى الله علیه ته د دى امر شوى دى چې دى د مؤمنانو سره
 او مؤمنانو ښځو له پاره بخنبینه اذغواپه ولې دا خبره د یاونی
 وېره چې الله پاک مخلوق ته د دى امر نه دى کړې چې دوى
 دى د مخلوق له پاره د داسې شى سوال وکړې چې الله پاک
 مخلوق ته په هغې سره د سوال کولو امر نه دى کړې بلکښی
 الله پاک چې بنده ته د کوم شى امر کړې دى هغه فعل دى
 او کتړک دى تعلیلول یې د الله تعالى عبادت او طاعت دى

او د فایده په حق کښې د اصرار، سعادت او دغه راز الله تر
ته د نزدیکی وسیله اوسېږي دی.

پس کله چې دی دغه فعل ترسره کړي نو د الله پاک
دلورې د لوی احسان او انعام (پیر زونی، مستحق وگرځي
او د ټولونه ستر احسان چې الله پاک په بنده کار باندې
دهنې پیرزونه کړي دهغه د ایمان د قبولو په برخه
کښې ورته هدايت او توفیق ورکول دی چې دغه ایمان
د قول او عمل مخه عبارت دی او د طاعتونو او نیکو په
کولو سره زیات والی مومي، نو هر کله چې بنده د خیر
کار (نیک عمل وکړي)، نو په ایمان کښې یې زیات راشي
او د هغه حقیقي انعام دی د کوم یادونه چې د الله تعالی
په دې مبارک قول کښې شوی ده:-

(مِرَاطُ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ) - (۱)

ترجمه: لاس د هغو کسانو چې تا انعام کړي دی په
هغو باندې - او دارنگه د الله تعالی په دی قول کښې
یادونه شوی ده:

(وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَأُولَٰئِكَ مَعَ
الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ) - (۲)

ترجمه: او هر څوک چې د الله او د الله در رسول ومني
نو دغه کسان به (په جنت کښې) د هغو کسانو سره وي چې

انعام کړې دی الله پر هغو باندی -

اما دا خبره چی د دنیا نعمتونه پرته له دین څخه
نعمتونه دی او که نه دی، په دیکنی زموږ د مسلک
د علماو او نورو علماو دوه مشهور قوله دی چی
تحقیق له معنی د نیوی نعمتونه من وجه نعمتونه
بلل کیږی اگرچی من وجه تامه نعمتونه نه شمیرل
کیږی -

ولی دینی نعمتونه کوم چی حصول یی په کار دی او
هغه څه دی چی الله پاک یی په کولو سره امر کړی دی
اود واجبو او مستحبو څخه عبارت دی، پس دا د خیر هغه
امور دی چی طلب یی د مسلمانو په اتفاق سره ضروری
خبره ده، اود اهل السنة والجماعة په نزد باندی اصلی
او حقیقی نعمت دی، ځکه د دوی په نزد باندی الله هغه
ذات دی چی بنده ته یی نعمت د نیک عمل په ترسره کولو
سره حاصل کیږی -

په دی حای کینی مقصد دا دی چی الله پاک مخلوق
ته لا د الله څخه د مخلوق په برخه کینی صوف دهغه
څه په باره کینی د سوال کولو امر کړی دی چی په هغی
کینی د مخلوق له پاره خیر او فائده وی چی هغه یا واجب
دی یا مستحب دی ځکه چی الله تعالی مخلوق څخه د دینه
پرته بل څه نه غواړی، پس بل چاته به څنګه اختیار

وسرکمی له ده شخه دی د دینه رواجو او مستحبونه،
په غیو بل خه وغوښتل شی! بلکښی الله تعالی په بنده
د ضرورت نه پغیر د بنده شخه د مال غوښتل هم هر لم
او ممنوع کړولی دی.

اوس په دی لړ کښی د دعا غوښتونکی نیت ته کتل
پکار دی چی نیت څنګه دی، که مقصد یی په سره مامور
بالدعاء (د عاکونکی) ته او یا د هان او دعا کونکی دواړو
له پاره فائده رسول و، نو په دی سره دعا غوښتونکی
ته ثواب حاصلیږی، او که پیرته یواځی خپل مطلب حاصل
یی مقصد وېی له دی چی مامور بالدعاء (د عاکونکی) نږی
مکته ورسیدی، نو د یواځی د ده د نفسی تقاضا پوره
کول دی (ولیس).

په دغه ډول سوال کولو سره الله پاک بیخي امر نه
کوی، بلکښی د دغه راز سوال شخه یی نهی کړی ده ځکه
چی دادخلوق په حق کښی داسی یو سوال دی چی دچا
له پاره پکښی د مصلحت او ګټې رسولو کوم قصد نه دی
شوی، او حال داچی الله پاک مونږ ته امر کوی چی ده ته
راجع شو، بنده ګمی یی وکړو او د بتدکا نو سره یی په نیکي
او افسان کولو سره مشغول او وسو.

په دغه ډول سوال کښی د دعا مقاصد و شخه د یو
قصد هم نه دی شوی نه پکښی الله تعالی ته د مراجع کیدو

دعا او صلوة قصد شوی دی اونه پکښی مخلوق سره
احسان کول، لکه ذکوۃ ادا کول شوی په نظر کښی نیول
شوی دی.

اگرچی بنده د دغه ډول سوال په کولو سره ښکته
کارېږي اما بیا هم ما مود به، او ما یوذن له فیه، یعنی
هغه شی چی بنده ته یی دکولو امر شوی دی، او هغه شی
چی بنده ته پکښی صرف اجازه حاصله ده یوشان نه دی
بلکښی دواړه په خپل منځ کښی یو ډیل سره توفیر او
فرق لری.

د مثال په توګه استرقاء، یا ددم اچولو غوښتنه
شوه، هکله دغه کار اگرچی جائز دی خو بیا هم رسول الله صلی
الله علیه و آله په یو حدیث کښی فرمایلی دی: ^{فیل} آو یا زره کسان
داسی دی چی بی له حساب څخه به جنت ته داخلېږی او
دا ^{خو} څوک دی چی استرقاء یعنی در قبی او دم طلب نه کوی
ر مقصد دادی چی، دوی د ضرورت په وخت کښی در قبی
د طلب څخه کوم چی صرف ما یوذن له فیه دی او در خدمت
په درجه کښی قوا لرې د وسیلی په توګه استفاده نه
کوی بلکښی د توکل څخه کوم چی اعلی اولویه درجه مقام
لری کار آخلی.

(شیخ الاسلام ابن تیمیه رح وای: د دی مسئلی په
هکله مابل حای کښی په تفصیل سره بحث کړی دی او په

دی حای کنبی مقصد دادی چی هر شوک دالله اودالله
 د مخلوق ترمنه داسی واسطی ثابت ووی لکه خرنگه چی
 د مجازی پاچایانو اورعیت ترمنه وجود لری، نوهغه ددغه
 عقیدای په لرلو سوره داسلام مخه خارجیدای او مشرک
 کړی، بلکه داد هغو مشرکانو عقائد و چاچی د بتانوعیا
 او بندگی کوله او ویل به یی:

دا (بتان، دانیاد او نیکانو بندکانو تصاویر او شکونه
 دی او الله ته د تقرب حاصلولو له پاره زمونږ وسیلی دی!
 صدارنگه داهغه ډول شرک دی چی الله تعالی د هغی
 په وجه په نصرانیانو باندی رد کړی دی او فرمایلی یی دی:
 اِتَّخَذُواْ اَحْبَارَهُمْ وَرُهَبَانَهُمْ اَرْبَابًا مِّنْ
 دُونِ اللّٰهِ وَالْمَسِيحَ بَنَی مَرْیَمَ وَمَا مَرْوٰ
 اِلَّا لِيُعْبَدُوْا اِلٰهًا وَّاحِدًا لَاۤ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ
 سُبْحٰنَهُ عَمَّا یُشْرِكُوْنَ (۱)

ترجه: اختیار مندا جوړ کړی دی، دوی ملایان او پیرن
 ځپل د احکامو د حلالو او حرامو په غیر د الله تعالی نه،
 او مسیح هوی د مریم او حکم نه و شوی دوی ته مکردي
 خبری چی بندگی دی وکړی دوی خاص د مدد کار یو، نشته
 دی لائق او حقدار د بندگی په غیړه ډانه، پاک دی الله تعالی
 د هغی نه چی دوی یی و د سوره شریف مکرحو ی.

دغه رات د الله تعالى څخه په مستقیمه توګه د سوال کولو په برخه کې د الهی فرمان داسې راغلی دی :

وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ مُّجِيبٌ
دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي وَلْيُؤْمِنُوا
بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ (۱۱)

ترجمه: او هر کله چې پوښتنه وکړي له ما څخه بندهګان زما له حال زما څخه نو بېشکه زه نژدې یم قبلوم دعا دعا کونکی کوم وخت چې وغواړي له ما څخه پس و د مني حکمونه زما او ایمان دی راوړي پر ما د یقین دی وکړي په قبول د دعا سره، ښایي چې دوی په سمه لاره محکم پاتی شي - همدارنګه الله تعالى فرمایلي دي -

فَإِذَا قَرَعْتَ فَانْصَبْ وَإِلَىٰ رَبِّكَ فَارْغَبْ - (۲)

ترجمه: پس کله چې فارغ شي د تبلیغ یا لمانځه څخه، نو ځان ستړي کوه، په عبادت یا دعا، کښي، او خپل رڼې رغبت او ناری کوه -

همدارنګه الله تعالى فرمایي: (وَإِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ فِي الْبَحْرِ ضَلَّ مَنْ تَدْعُونَ إِلَّا إِلَٰهًا) (۳)

ترجمه: او کله چې تکلیف ورسېږي تا سوته په دریاب کېږي، نو هیر شي ستا سونه هغه څو چې تا سویی په حاجتو کېږي په غیر د الله تعالى نه را بولي - او همدارنګه الله

فرمایلی دی :

اَمَنْ يَجِيبُ الْمُضْطَرَّ اِذَا دَعَا وَ يَكْشِفُ السُّوءَ
وَيَجْعَلُكُمْ خُلَفَاءَ اِلَاسُ (۱) - (۱)

ترجمہ: بلکنی ہغہ خوٹ (غورہ دی) جی قبلوی سوال
د عاجز (بیکس) اوناقراس، کلہ بولی دغہ مضطر ہغہ اللہ
اولری کوی سختی اوکھوی اللہ تاسولرہ خلیفہ کان پہ
زمکہ کنبی۔

دغہ دانہ اللہ تعالیٰ فرمایلی دی :

يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْاَرْضِ كُلَّ يَوْمٍ
هُوَ شَاقٍ (۲) - (۲)

ترجمہ: سوال کوی دانہ اللہ تعالیٰ خٹہ ہر ہغہ خوٹ جی
پہ آسمانونو او ہمکہ کنبی دی ہرہ درخ اللہ پہ یوبل شان
کنبی دی۔

پہ اللہ باندی توکل او یوازی دانہ اللہ تعالیٰ
خٹہ ویرہ او امید سائل دتوحید خٹہ عبادی

شک نشتہ جی اللہ پاک د خید مبارک کتاب پہ ذریعہ
ہم د شاک جری قطعی کرپی دی او ہمیری پہ دغہ کتاب
دتوحید د دغہ دول پورہ وضاحت او بیان کرپی دی، او د
پہ دی خاطر جی ہیخ یوکس دانہ اللہ تعالیٰ خٹہ پرتہ پہ بل

هميشچا باندی توكل وكړې، نه ترينه اميد وساتي او نه ترينه
ويريږي، الله تعالى په دې هكله داسې فرمايلي دي:
(فَلَا تَخْشَوُا النَّاسَ وَاحْشَوْنَ اللَّهَ لَا تَشْتَرُوا بِآيَاتِي
شَيْئًا قَلِيلًا ط (۱))

ترجمه: پس مه وريږئ تاسو د خلقونه او ويريږئ
له ماڅخه او مه اخلي څا په اياتو باندې بدله لږه (دنيا)
همدارنگه الله تعالى فرمايلي دي:

(إِنَّمَا ذُرِّيَّتُكُمُ الشَّيْطَانُ يُخَوِّفُ أَوْلِيَاءَهُ) يعنې څه
چا سوې يقيني چې شيطان دې تاسې د خپلو ملګرو څخه
ويړه وي. (فَلَا تَخَافُوهُمْ وَخَافُوا اللَّهَ إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ)
پس مه ويريږئ له هغوی نه، او له مانه ويريږئ
که چرې يې تاسې مؤمنان. يا ځکه چې تاسو مؤمنان يئ.

هُمْدُ ارنگه الله تعالى فرمايې:
(الَّذِينَ قِيلَ لَهُمْ كُفُّوا أَيْدِيَكُمْ
وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ فَلَمَّا كُتِبَ
عَلَيْهِمُ الْقِتَالُ إِذَا فَرِيقٌ مِنْهُمْ يَخْشَوْنَ
النَّاسَ كَخَشْيَةِ اللَّهِ أَوْ أَشَدَّ خَشْيَةً) - (۳)

ترجمه: آيا نه دې کتلې تا (ندی رسيدلي تاته حال څه هغو
کسانو چې وو ويلي شو دوی ته: بند کړئ تاسو لا سونه
خپل او قاتلوي يعنې سمد ادا کوي لمونځ او ورکوي تاسې نکو.

نو کله چی فرض کړې شو په دوی باندې جنګ، په دې وخت
یوه ډله له دوی نه ویریدله له خلقونه په شان د ویرې
د دوی د الله نه، بلکینی د پریزیا د ویرې له دغه .

دغه ډول الله پاک فرمایلی دی .

«إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسَاجِدَ اللَّهِ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ
الْآخِرِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَآتَى الزَّكَاةَ وَلَمْ يَحْشَ
إِلَّا بِاللَّهِ» - (۱)

ترجمه: بیشکه چی آبادوی مساجد یعنی جوماتونه د
الله تعالی هغه شوک چی ایمان یی راوړی دی په الله او
په وړسم آخرت اوسم یی اداء کړی دی مونږ او ورکړی
یی دی زکوٰۃ اونه دی ویری دلی مکر د الله نه یعنی
په غیر د الله څخه د بل چانه نه دی ویریدی .
پس دا خبره څرګنده شوه چی اطاعت به الله
او د الله درسون دواړو کیږی، او ویره به یواځی د
یو الله څخه کیدای شی .

هم دارنکه الله تعالی فرمایلی دی :

«وَلَوْ أَنَّهُمْ رَضُوا مَا آتَاهُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ
وَقَالُوا حَسْبُنَا اللَّهُ سَيُؤْتِينَا اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ
وَرَسُولُهُ إِنَّا إِلَىٰ رَبِّنَا رَاغِبُونَ» - (۲)

ترجمه: او که دوی خوشحاله شوی وای په هغه

چی ورکړې ؤ دوی ته الله تعالیٰ اورسول دهغه، او دوی ویلې وای چې کافی (بس، دی مونږ لره الله تعالیٰ زردی چې رابه کړي مونږ ته الله تعالیٰ د فضل هیل نه اورسول ددغه الله (له بل غنیمت) -

او الله تعالیٰ ددی قول نظیر دالله پاک دغه مبارک قول دی چې فرمایي:

الَّذِينَ قَالَ لَهُمُ النَّاسُ إِنَّ النَّاسَ قَدْ جَمَعُوا لَكُمْ فَاخْشَوْهُمْ فَزَادَهُمْ إِيمَانًا وَقَالُوا حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ (۱)

ترجمه: دا هغه کسان دی چې وویلي دوی ته خلکو (جاسوس) یقینا خلکو یعنی کافرانو ته ټول کړي دی ستاسی د مقابلې له پاره ډیر لښکر نو ویرېږئ له دوی نه پس دغه ویرولولایات کړ ایمان ددوی، او دویل دوی: بس دی مونږ لره الله تعالیٰ اوریښه کارسادی. رسول الله صلی الله علیه وسلم هیل امت ته د هیل دغه قسم په کامله توګه ثابت او روښانه که او دشرا ټول اسباب یی په هیل امت کښا محو که او نابود کړي او داله دی امله چې دغه ډول توحید زمونږ ددی قول تثبیتونکی دی چې وایو -

(لا اله الا الله)، نشته دی لائق د بندګی او عبادت

مکریو الله دی یعنی د الله پاک نه په غیر بل ژوند د عبادت او بندګۍ وړنه دی، ځکه د الله هغه ذات دی چې زړونه ورته په کمال محبت، تعظیم، درنښت، احترام، امید او خوف سره تسکین له پاره پناه وروړی -

رسول الله صلی الله علیه وسلم په دی برخه کې زښت زیات تاکید وکړ او هغې چې خپلو امتیانو ته یې وفرمایل: (لَا تَقُولُوا مَا شَاءَ اللَّهُ وَمَا شَاءَ مُحَمَّدٌ، یعنی داسې مه وایئ که د الله خوښه وی او د محمد خوښه وی بلکې داسې وو وایئ: مَا شَاءَ اللَّهُ ثُمَّ شَاءَ مُحَمَّدٌ، که د الله خوښه وی او بیا د محمد خوښه وی -

یوحنا یو سړی رسول الله صلی الله علیه وعلیه ته وویل: که د الله خوښه یی او ستا خوښه یی، رسول الله صلی الله علیه وسلم وفرمایل: (اجعلتی لله نداً، آيا زه دى الله شريك وګرځولم؟ داسې ووايه: (ما شاء الله وحده، که د یو الله خوښه وی - (۱)

(۱) په اوسنۍ وخت کې د پیرو زیاتو خلکو د خولو خفه په ناپوهۍ سره دغه ډول ناروا اقوال زیات راوړځي او بیا خصوصاً په هغه وخت کې چې تملق او غوږه مالۍ ورسره مل شې نودوځاوندانواو هغو کسانو ته چې ورته په مادې لاسه اړه تیارې پر خطاب کېږي وایي: خدای اوته به داکارکوی، په خدای اوتاباند داکار شو، که د خدای اوستا خوښ وی، نو داکار کېږي، په خدای (پاک ص ۷)

دغه راز رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي :
 خوځ چې لويه (قسم) کوي نو هغه دى په الله سره
 قسم ياد کړې او يا دا چې چپ د دوى همدارنگه يې
 فرمايلي دي : چا چې د الله پاک نه په غيږه بل څه
 باندې لويه وکړه نو هغه د شرک مرتکب وگرځيدل يعنى
 د الله پاک سره يې شريعت پيدا کړو .

دغه ډول رسول الله صلى الله عليه وسلم ابن عباس په
 رضی الله عنه ته و فرمايل : کله چې سوال کوي نو د الله نه
 او کله چې د مرستې غوښتنه کوي نو د الله څخه مرسته غو
 او وچ شوى دى قلم، يعنى فارغ شوى دى د هغه څه د
 ليکنې څخه چې مخکينى دى راتلونکى دى، اوت ه ورسره مخ
 کيږي (يعنى کوم شى چې تاته د رسيدنې هغه مقدار
 شوى دى، که ټول خلق تاته د نفع رسولو کوښښ کړي
 تاته کټه نشي رسولی مگر هغه شى چې الله پاک ستا فائد
 له پاره ليکلى وي، او که چيرته ټول خلق د دى خبرې
 کوښښ وکړي چې تاته نقصان او زيان در ورسوي
 نو تاته نقصان نه شى در رسولی مگر هغه شى چې الله
 پاک ستاد ضرر له پاره ليکلى وي .

(پاڼه ۷۱) او تا باندې مې سپارلى دى، خداى او تاته مې
 سپارلى دى. د دغه حديث له مخې دغه ډول اقوال شرعاً ناروا
 دى ځان ساتنه ورنه ضرورى ده - (د ژباړن)

دغه ډول رسول کریم صلی الله علیه وسلم فرمایلی دی:
 زما د تو صیف په برخه کشی دو مرة افراط مه کوی
 لکه خو مره چی نصرانیانو د عیسی بن مریم په برخه
 کښی کړی ؤ، بیشکه زه بنده یم ماته دا الله بنده او
 دهغی رسول و وړایئ. همدارنگه یی فرمایلی دی:
 الله! ته زما قبرت ونه کړی چی عبادت یی شرع شوی
 دغه ډول رسول الله فرمایلی دی: زما په قبر
 باندی اختر خوشالی او میله مه جوړوئ، پرما باندی
 درود او وایی، بیشکه ستاسی درود هر حای کښی چی
 یاستی ماته را رسیزی.

همداغه ډول رسول الله صلی الله علیه وسلم دخپل
 مرض په حالت کښی وفرمایل: په یهودو او نصاراؤ کی
 دا الله لعنت وی دوی دخپلو انبیاءو د قبرو نوڅنه
 مساجد جوړ کړی ؤ- ده خپل امت دهغه ډول افغانو
 او مراسمو د اجرا کولو څخه ویرولو کوم چی دیهودانو
 او نصرانیانو له خوا په دی برخه کښی منو ته راغلی ؤ.
 اُمُّ الْمُؤْمِنِینَ عائشه رضی الله عنها وایی:

که دا ویره نه وای چی خلق به بیاد رسول الله صلی
 الله علیه د قبر نه مسجد جوړ کړی نو حتما به یی قبر
 مکشوف یعنی بنکاره وای او کوم هائل یا پرده به یی
 نه لرلی، لیکن دا بد کار دی چی قبریی بنکاره شی مسجد

ترینہ جوہر شی^(۱) » شیخ وایی » دایو وسیع باب دی چی
 زینت زیات دلائل پکینی وجود لری - (۲)

(۱) لکه چی په فتح الباری کنبی ذکر دی مراد په دی سره
 د کور حخته د باندی دفن کیدل دی -

(۲) ټول هغه احادیث چی معنایی مخکینی ذکر شوه د
 سند په لحاظ سره جید او کره دی -

(په روستی حدیث کنبی چی رسول الله صلی الله علیه و آله
 په یهودو او نصاراؤ باندی لعنت ویلی دی سبب یی ورا له
 داپه گوته کړی دی چی دوی د خپلو انبیاءو د قبرونو حخته
 مساجد جوړه کړي و، او بیا رسول الله صلی الله علیه و آله خپل
 صحابه او امتیان په دی برخه کنبی دهغه ډول افعالو چی
 حخته ویرو کوم چی هغوی د خپل ځانه ایجاد کړي و، بناءً
 اوس په دی باندی ځان پوه ول په کار دی چی در اِتَّخَذُوا
 قُبُورَ انبیائِهِمْ مَسَاجِدَ، چی معنایی داده، دوی د خپلو
 انبیاءو د قبرونو حخته مساجد جوړه کړي و، څه مقصد کیدی
 شی ۹ -

شیخ محمد ناصر الدین البانی د دغه (اتخاذ) یا مسجد
 جوړولو په باره کنبی په (تحذیر الساجد من اتخاذ القبور مشاً)
 نومی خپل تصنیف کنبی مفصل او په زمره پوری بحث کړی
 دی او د موضوع په اړه یی یوزیات شمیر احادیث په مختلفو
 روایاتو او عباراتو سره نقل کړی دی او بیایي دغه

(اتخاذ) د علماؤ او محدثینو د اقوالو په رنځ کښی په دری
موله داسی معنا کړی دی :

۱ - په قبر و نو باندی لمونځ کول یعنی په قبر و نو باندی
سجده ایښودل -

۲ - قبر و نو ته سجده کول او په لمانځه او دعا کښی ورته
لحنا مخ کیدل -

۳ - په قبر و نو باندی جوماتونه (مساجد) جوړول او پکښی
د لمانځه د آداء کولو قصد او اراده -

شیخ البانی د اهر لیکلی دی چی امام شافعی (رح) ویلی
دی چی حدیث د غودری واپو معنا کانونه شامل دی -

د دغه رسالی د ژباړونکی په نظر چی د دغه دریو
معنا کانونو څخه هره یوه واخستل شی په اوسنی وخت کښی
دهی یوی له پاره مصداق وجود لری ځکه داسی جوماتونه
وجود لری چی په مقبرو کښی په قبر و نو باندی د پاسه
آباد شوی دی، او خلک پکښی لمونځ کوی -

دغه راز د پیر جوماتونه دی چی په ادیرو کښی او
نورو ځایونو کښی د قبر و نو په منځ او یا خوا و شا کښی جوړ
شوی دی، او دغه ډول په ځنو مسجدونو کښی بعضو
پیرانو، اهنو د انوا و ملا امامانو مړی د ځنو خو د غرضو
اشخاصو له خوا د فن کړی چی اکثره یی په لمانځه او دعا
کښی د قبلی په لوری مخی ته واقع کړی -

دارنگه په مقبرو، درگاه کانون او په اصطلاح زیاتونو
 کښی سجدو او انحناء او د قبرونو ټکله ول او چ کول د
 قبر پرستو او زیارت پرستوله هوا یوه عادی مسئله کړیدلې
 ده. په دی هکله دی د زیات تفصیل له پاره د شیخ البانی
 کتاب اتخذ الساجد من اتخذ القبور مساجد، ته مراجعه شی
 الله یاک دی مونږ ټولو مسلمانانو ته د سعی لاری
 هدایت او کړی، او د هر مړي شول او ناروا اعمالوڅنه
 مودی په امان کښی و ساتی).

(ژباړن)

هغه اسباب چی الله پیدا کړی دی انکار تری نشی کیدی

مؤمن سره له دی چی په دی باندی علم لری چی الله
 پاک د هاشی پالونکی او مالک دی، خود دی سره سره
 دی د هغو اسبابو څخه چی الله تعالی پیدا کړی دی انکار
 د مثال په توگه الله ج، د نباتاتو د راتو کولو او ذرغونو
 ولوله پاره لکه چی فرمایي باران یی سبب گرځولی دی -
 رَوَمَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنَ السَّمَاءِ مِنْ مَّاءٍ فَأَحْيَا بِهِ
 الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَبَثَّ فِيهَا مِنْ كُلِّ دَابَّةٍ (۱)

ترجمه: او په هغه څه کښې چې راوړولی دی الله تعالی
 د آسمان له طرفه له اوبو څخه نوز، غوږنه کړي په
 هغو اوبو سره ځکه پس د وچ والی دهغی نه اوڅپاره کړي
 یی دی په دی ځکه کښې له هر قسمه زنده سر یعنی خوږه، د-
 سنجو څخه -

دغه راز لمر او سپوږمۍ د هغه شیانو له پاره اسباب
 گرځولی دی د کومو وجودی د دغو دواړو یعنی لمر او سپوږمۍ
 پورې اړه لری -

دغه ډول یی دعا او شفاعت په هغه څه کښې چې په دعا
 او سفارش سره حاصلیږی اسباب گرځولی دی -

د مثال په توګه پدې باندی د مسلمانانو له خوا د جنازی
 د لمونځ ادا کول شول، ځکه د جنازی لمونځ د هغو اسبابو
 جملی څخه دی چې الله پاک دهغی په توسه سره پرمړی باندی
 رحم کوی او په دغه مړی باندی د جنازی د لمونځ ادا کولو
 ته ثواب ورکوی -

اما په اسبابو کښې د ری ټکو ته متوجه کیدل په کارنی
 یو داچې د مقصد د حصول له پاره په خاص ډول سره کو
 هاڼګړي سبب په پام ونه نیول شی بلکښی د دغه سبب په
 څنګ کښې د نورو اسبابو څخه هم استفادۀ کول ضروری دی
 او د دی سره سره د مطلوب د لاس ته راوړلو په لاره
 کښې ځنی خنډان هم وی چې دهغی لری کول هم ضروری

وی نوکه چیرته اسباب بشپړه نه شی او خندا نه منځه
لاړنشی مقصد نه حاصلېږي، او الله (ج) چې پاک او منزه
دی هغه څه لره چې خوښه یې وی هغه پیدا او شته کاندې
اگر چې دخلقو خوښه نه وی، او کوم شی چې دخلقو خوښ
وی نو دهغې وجود هله ممکن کړي چې الله پاک یې پیدا
کيدو او ادا وکړي.

دویم دا چې دیوشی په سببیت باندې عقید ساتل یې له
دی چې په سببیت باندې علم ولري، همتوع امر دی، پس هغه
څوک چې دیو داسې شی سببیت ثابت وی چې یا ور باندې
علم نه لري او یا هغه د شریعت مخالف وی هغه په باطله
لاسه روان دی، لکه هغه شخص چې د نذر متعلق په دی
کمان اوسی چې نذر د مصیبتو نود مخ نیوی او د نعمتو نود
حصول په برخه کښی یوسبب دی، ځکه په صحیحېن کښی
د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه ثابت ده چې رسول الله
صلی الله علیه وسلم د نذر د منلو څخه منع کړی ده او فرمایلی
یې دی: نذر منونکی د نذر په ادا کولو سره کوم غوډ عمل
نه ترسره کوی بلکښی نذر صرف د بخیل د لاسه د مال د
خروج او وتلو یوه لاس ده.

دریم دا چې دیني اعمال کوم چې مشروع نه وی داسیاو
د جملې څخه نه حسابېږي، ځکه چې مبني د عباداتو، توفیقي
ده، یعنی د شارع څخه د سمع او نقل پورې اړه لري پیر انسان

له پاره دا جائزندی چی دی دالله پاک سره شریک مقر
کړی، اودالله تعالیٰ هغه په غیر بل چاته را مدد شه ووا
راویي بلی او عبادت یی ورا له پیل کړی، اگرچی دی په دی
کمان اوسی چی د غیر الله بلنه دده له پاره د حُـنـو
مقاصد و د لاس ته راوړلو په برخه کینی سبب جوړی
دای شی. له همدی امله هغه طریقی چی د شریعت مخالفی
او بدعت دی دالله تعالیٰ د عبادت په برخه کینی ورباندی
د انسان له پاره عمل ترسره کول اگرچی دی پری د شریعت
کمان هم کوی، ممنوع او ناروادی.

د خبره هم په پام کینی نیول په کار دی چی کله کله
د انسان سره د حُـنـو مقاصد و په لاس ته راوړلو کینی
هغه وخت چی دی دالله تعالیٰ سره شریک مقر، کاندی
شیطان مرسته کوی، او کله کله د انسان هنی حاجتونه د کفر
فسق، او عصیان په وجه سره حاصلیږی خود ده له پاره
د دغو اعمالو انجامول حرام او ناروادی هکه کوم فساد چی
د دغه افعالو په ارتکاب سره منم ته راچی هغه دیرلوی
دی په نسبت سره هغه مصلحت ته چی د دغو ناروا اعمالو په
انجامولو سره منم ته راچی.

اودا هکه چی د رسول الله صلی الله علیه و آله د بعثت مقصد
مصلح تحصیل او تکمیل اود مفسد و تقلیل، اود له منم
وړل دی پس الله پاک چی په کوم شی سره امر کړی دی

نود هغی د فائدی او گنتی رسولوا برخ را حرا و نایات
متصور دی او د کوم شی خننه چی یی منع کړی ده
نوپه هغی کښی د فساد د منځ ته را تلو جانب را حرا و زیات
متصور دی -

د ایو خو جملی دی چی زیت زیات بسط او تفصیل
لری، خو دا چی په دغو محدود و پانوکښی نه ځای یی
نوپه ننو چول سره وړ باندی رتیا و اچول شوه
والله اعلم

وصلی الله تعالی علی خیر خلقه محمد و علی آله واصحابه
اجمعین ط

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library